

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Měření kvality života v obcích
Diplomová práce

2025

Bc. Filip Starý

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Filip Starý**
Osobní číslo: **E23888**
Studijní program: **N0488A050008 Řízení rozvoje obcí a regionů**
Téma práce: **Měření kvality života v obcích**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je provést komparativní analýzu metod měření kvality života a jejich aplikaci na vybrané obce v České republice. V teoretické části student provede rešerši existujících metod určených pro měření kvality života v obcích. V praktické části student tyto metody aplikuje na jednotlivé obce a provede komparaci zjištěných výsledků. Na závěr student předloží doporučení pro využití jednotlivých metod měření kvality života v kontextu českých obcí a formuluje návrhy pro místní samosprávy, jak mohou tyto informace využívat pro plánování a realizaci veřejných politik.

Osnova:

- Metody měření kvality života.
- Představení vybraných obcí.
- Aplikace metod na vybrané obce.
- Závěry a doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **–**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

AIVAZIAN, Sergey. *Quality of Life and Living Standards Analysis: An Econometric Approach*. Berlin: Walter de Gruyter, 2016. ISBN 978-3110316247.
HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 978-80-7419-106-0.
MACKŮ, Karel. *Multidisciplinární hodnocení kvality života v Evropě na regionální úrovni*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2020. ISBN 978-80-244-5841-0.
PAVLŮK, Marek. *Regiony budoucnosti: spolupráce, bezpečí, efektivita: inspirace pro rozvoj měst a regionů s příklady dobré praxe*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-1310-1.
SHUKLA, Kasturi. *The Conceptual frameworks on Quality of Life: A Go-to Handbook for Quality of Life research*. Chennai: Notion Press, 2022. ISBN 979-8885035668.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Ondřej Kuba, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2025**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Viktor Prokop, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2024

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Práci s názvem „Měření kvality života v obcích“ jsem vypracoval samostatně a uvedl v ní všechny použité literární a informační zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy a vnitřními normami Univerzity Pardubice.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2025 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 31. 12. 2025

Filip Starý, v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Ing. Ondřeji Kubovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá měřením kvality života v obcích a porovnáním vybraných metod použitelných v podmínkách českých měst. Teoretická část vymezuje pojem kvalita života, popisuje přístupy k jeho objektivnímu a subjektivnímu měření a shrnuje hlavní faktory, které jej ovlivňují. Praktická část se zaměřuje na charakteristiku vybraných měst a aplikaci zvolených metod. Cílem je provést komparativní analýzu metod měření kvality života a zhodnotit jejich využitelnost v kontextu místní samosprávy.

KLÍČOVÁ SLOVA

kvalita života, měření kvality života, indikátory, komparativní analýza, obce

TITLE

Measurement of Quality of Life in Municipalities

ANNOTATION

The aim of this thesis is to conduct a comparative analysis of selected methods used for measuring the quality of life in municipalities in the Czech Republic. The theoretical part defines the concept of quality of life, outlines its historical development, and describes both objective and subjective approaches to its measurement. It also summarizes key factors influencing quality of life. The practical part presents the characteristics of the selected municipalities and applies chosen methodological approaches. The thesis evaluates the applicability of these methods in the context of local governance and discusses how municipalities can use these findings for public policy and development planning.

KEYWORDS

quality of life, quality of life measurement, indicators, comparative analysis, municipalities

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. POJEM KVALITA ŽIVOTA A ZPŮSOBY JEHO MĚŘENÍ.....	12
1.1. Vymezení a definice kvality života	12
1.2. Metody měření kvality života	14
1.2.1. Objektivní metriky měření kvality života.....	14
1.2.2. Subjektivní metriky měření kvality života.....	24
2. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU ŽIVOTA NA ÚROVNI OBCÍ... 27	
2.1. Ekonomické faktory.....	28
2.2. Sociální faktory.....	30
2.3. Environmentální faktory	32
2.4. Politické faktory.....	32
2.5. Ostatní faktory kvality života	33
3. METODIKA VÝZKUMU A CHARAKTERISTIKA MĚST.....	35
3.1. Použité metody	35
3.2. Indikátory kvality života.....	38
3.3. Charakteristika analyzovaných měst	40
4. ANALÝZA KVALITY ŽIVOTA VE VYBRANÝCH OBCÍCH.....	43
4.1. Kompozitní index se standardizací pomocí Z-skóre.....	43
4.1.1. Ekonomická oblast.....	43
4.1.2. Sociálně-politická oblast.....	45
4.1.3. Environmentální oblast	48
4.1.4. Celkový kompozitní index.....	50
4.2. Bodovací metoda	51
4.3. Srovnání metod hodnocení kvality života	54
5. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ A DOPORUČENÍ.....	55

5.1. Kompozitní index (Z-skóre) – shrnutí a doporučení	55
5.2. Bodovací metoda – shrnutí a doporučení	56
ZÁVĚR.....	58
POUŽITÁ LITERATURA	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	65

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Indikátory kvality života pro kraje ČR	22
Tabulka 2: Struktura regionálního indexu kvality života v krajích ČR	23
Tabulka 3: Subjektivní indikátory kvality života dle WHO	25
Tabulka 4: Charakteristiky spojené s kvalitou života v území	33
Tabulka 5: Přehled vybraných metod měření kvality života	35
Tabulka 6: Oblasti hodnocení kvality života a jejich indikátory	39
Tabulka 7: Vybrané indikátory pro srovnání měst	41
Tabulka 8: Ekonomická oblast (Z-skóre, nejnovější období).....	44
Tabulka 9: Ekonomická oblast (Z-skóre, srovnávací období).....	44
Tabulka 10: Sociálně-politická oblast (Z-skóre, nejnovější období).....	46
Tabulka 11: Sociálně-politická oblast (Z-skóre, srovnávací období).....	47
Tabulka 12: Environmentální oblast (Z-skóre, nejnovější období).....	48
Tabulka 13: Environmentální oblast (Z-skóre, srovnávací období).....	49
Tabulka 15: Výsledky bodovací metody (nejnovější dostupná data).....	52
Tabulka 16: Výsledky bodovací metody (srovnávací období).....	53
Tabulka 17: Srovnání výsledků kompozitního indexu a bodovací metody.....	54

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Ekonomická oblast – průměrné Z' (nejnovější a srovnávací období).....	45
Graf 2: Sociálně-politická oblast – průměrné Z' (nejnovější a srovnávací období).....	48
Graf 3: Environmentální oblast – průměrné Z' (nejnovější a srovnávací období).....	50
Graf 4: Vývoj kompozitního indexu – vybraná města.....	51

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Hlavní komponenty kvality života ve městech	19
Obrázek 2: Skupiny faktorů kvality života	27

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

CO	Oxid uhelnatý
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČSÚ	Český statistický úřad
GDI	Gender Related Development Index
GNH	Gross National Happiness
GPI	Genuine Progress Indicator
GWBS	General Well-Being Schedule
HDI	Index lidského rozvoje
HDP	Hrubý domácí produkt
HPI	Human Poverty Index
IKUŽ	Index kvality a udržitelnosti života
IKŽ	Index kvality života
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
ORP	Obec s rozšířenou působností
PQLI	Physical Quality of Life Index
QQL	Quality of Life
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší
RIKŽ	Regionální index kvality života
SOŠ	Střední odborná škola
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky
UQoF	Urban Quality of Life
WBS	Well-Being Schedule
WHO	World Health Organization

ÚVOD

Obce a města v České republice v současnosti čelí řadě dlouhodobých výzev spojených s demografickými změnami, ekonomickým vývojem, tlakem na veřejné služby i rostoucími nároky obyvatel na kvalitu životního prostředí a fungování veřejné správy. Pro místní samosprávy je proto stále důležitější disponovat nástroji, které umožňují systematicky hodnotit kvalitu života obyvatel a identifikovat silné a slabé stránky území. Tyto informace jsou nezbytné nejen pro strategické plánování rozvoje obcí, ale také pro vyhodnocování účinnosti veřejných politik a rozhodování o alokaci veřejných zdrojů.

Přestože je kvalita života často sledovaným tématem, v odborné literatuře i praxi neexistuje jednotný přístup k jejímu měření. Různé studie a instituce využívají odlišné soubory indikátorů a metodické postupy, což vede k rozdílným výsledkům i interpretacím. Rozpor mezi jednotlivými metodami spočívá zejména v rozdílném pojetí sledovaných oblastí, způsobu standardizace dat a agregace ukazatelů do výsledného hodnocení. V důsledku toho může být relativní postavení jednotlivých obcí v hodnocení kvality života výrazně ovlivněno zvolenou metodikou, což komplikuje jejich praktické využití pro rozhodování na lokální úrovni.

Cílem diplomové práce je provést komparativní analýzu metod měření kvality života a aplikovat je na vybraná města v České republice. Práce využívá dvě objektivní metody hodnocení – kompozitní index se standardizací pomocí Z-skóre a bodovací metodu. Tyto metody jsou aplikovány na města Pardubice, Hradec Králové a Liberec, která představují významná regionální centra v rámci regionu soudržnosti NUTS 2 Severovýchod. Výběr těchto měst umožňuje porovnání území s podobným regionálním kontextem, avšak s odlišnými socioekonomickými a institucionálními charakteristikami.

Práce je strukturována do několika částí. První část se věnuje teoretickému vymezení pojmu kvality života a přehledu přístupů k jejímu měření. Druhá část se zaměřuje na identifikaci faktorů ovlivňujících kvalitu života a vymezení oblastí a indikátorů využitých v praktické části. Třetí část popisuje metodiku výzkumu, včetně výběru měst, datových zdrojů a použitých metod hodnocení. Ve čtvrté části jsou obě metody aplikovány na vybraná města a výsledky jsou interpretovány a porovnány. Závěrečná část shrnuje hlavní poznatky práce a formuluje doporučení pro využití metod měření kvality života v praxi místních samospráv.

1. POJEM KVALITA ŽIVOTA A ZPŮSOBY JEHO MĚŘENÍ

Kvalita života je pojem, který v sobě spojuje jak individuální prožívání spokojenosti a životního naplnění, tak i širší podmínky, v nichž lidé žijí – od ekonomického zabezpečení po mezilidské vztahy (Vaďurová a Mühlpachr, 2005). Ačkoliv se může zdát, že jde o subjektivní a těžko uchopitelný koncept, jeho výzkum má zásadní význam pro pochopení toho, co činí lidský život hodnotným (Heřmanová, 2012).

1.1. Vymezení a definice kvality života

Pojem **kvalita života** (Quality of Life, QoL) je v současnosti velmi frekventovaným tématem nejen v odborné literatuře, ale také v celé řadě aplikačních oblastí. V oblasti **regionálního rozvoje** je kvalita života zkoumána zejména v souvislosti s hodnocením územních nerovností, rozvojového potenciálu a spokojenosti obyvatel s místem bydliště (Mederly, Nováček a Topercer, 2004). Ve **veřejné politice** se pojem kvality života uplatňuje jako významné kritérium pro tvorbu a hodnocení veřejných strategií, sociálních programů či politik udržitelného rozvoje (Heřmanová, 2012). V oblasti **zdravotnictví** je kvalita života vnímána jako klíčový ukazatel zdravotního stavu a efektivity zdravotní péče, často měřený pomocí standardizovaných nástrojů, jako je například WHOQOL (Kisvetrová, 2020).

Kvalita života je předmětem zájmu mnoha vědeckých disciplín, přičemž každá z nich k němu přistupuje z odlišné perspektivy. V **sociologii** bývá kvalita života chápána jako úroveň uspokojování materiálních i nemateriálních potřeb člověka v dané společnosti a možnost jejich naplňování prostřednictvím sociálních struktur a institucí (Možný, 1999). V **medicině** se kvalita života definuje především ve vztahu ke zdraví – Světová zdravotnická organizace (WHO) ji charakterizuje jako subjektivní vnímání jedince v životě s ohledem na kulturní a hodnotové kontexty, v nichž žije a ve vztahu k jeho osobním cílům, očekáváním a obavám (Kisvetrová, 2020). V **psychologii** je kvalita života spojována s pojmem duševní pohody a subjektivní spokojenosti, která odráží celkové hodnocení vlastního života jednotlivcem (Proctor, 2014).

Tyto příklady ukazují, že přestože se pojem kvality života používá napříč obory, neexistuje jeho jednotná a obecně akceptovaná definice. Důvodem je zejména jeho multidimenzionální a interdisciplinární charakter – kvalita života je zkoumána v různých kontextech, jako je sociologie, psychologie, ekologie, ekonomie či medicína, a každý z těchto přístupů přináší vlastní výklad tohoto pojmu (Payne, 2005).

Jak uvádí Andráško (2013), problém definování kvality života spočívá v tom, že se jedná o složený termín. Zatímco „kvalitu“ lze definovat relativně jednoznačně, pojem „život“ zahrnuje širokou škálu biologických, psychologických, sociálních i kulturních aspektů, což činí jeho vymezení mimořádně obtížným.

Navzdory těmto nejasnostem lze kvalitu života obecně chápat jako výsledek interakce celé řady faktorů, které ovlivňují život jednotlivce i společnosti. Mezi tyto faktory patří zejména zdravotní stav, sociální zázemí, ekonomické podmínky, životní prostředí a také subjektivní vnímání spokojenosti. Právě tato komplexnost je důvodem, proč je pojem kvality života tak často analyzován z různých perspektiv (Payne, 2005).

V odborné literatuře je pojem kvality života chápán velmi rozmanitě a jednotlivé definice se liší podle disciplíny, výzkumného zaměření i institucionálního kontextu. Za významné směry lze uvést:

- Sociálně-vědní přístupy, které seznamují na propojení objektivních podmínek a subjektivního prožívání (Heřmanová, 2012).
- Institucionální přístupy, které definují kvalitu života prostřednictvím souboru měřitelných indikátorů, které sledují různé dimenze blahobytu (např. OECD, Eurostat).
- Zdravotnické přístupy, které zdůrazňují subjektivní vnímání zdraví a pohody jednotlivce v kontextu kulturních a hodnotových norem (Kisvetrová, 2020).

Heřmanová (2012), která se věnuje sociálně-vědním přístupům chápe kvalitu života jako výsledek vzájemného působení objektivních podmínek prostředí a subjektivního prožívání jednotlivce. Kvalita života podle ní představuje jak reflexi vnějších environmentálních podmínek, tak i sebereflexi člověka, která je vždy zasazena do kulturního, hodnotového a prostorového kontextu. Podobně Veenhoven (2000) rozlišuje čtyři dimenze kvality života – životní šance, životní výsledky, životní prostředí a osobní spokojenost – a zdůrazňuje, že skutečné porozumění kvalitě života vyžaduje kombinaci objektivních i subjektivních ukazatelů.

Naproti tomu institucionální přístupy chápou kvalitu života především prostřednictvím souboru měřitelných ukazatelů. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) definuje kvalitu života jako soubor měřitelných dimenzí blahobytu, které zahrnují například zdraví, vzdělání, příjem, zaměstnanost, bezpečnost či rovnováhu

mezi pracovním a osobním životem (OECD, 2020). Podobně i Eurostat (2025) vymezuje kvalitu života prostřednictvím osmi tematických oblastí, mezi něž patří například materiální životní podmínky, zdraví, vzdělání, volný čas, správa věcí veřejných či sociální vztahy, a klade důraz na využívání mezinárodně srovnatelných indikátorů.

Zdravotnické přístupy se zaměřují především na subjektivní vnímání kvality života jednotlivcem. Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje kvalitu života jako subjektivní vnímání vlastního postavení v životě v kontextu kulturního prostředí, hodnotového systému, osobních cílů, očekávání a obav (Kisvetrová, 2020). Tento přístup zdůrazňuje individuální percepci a prožívání pohody spíše než objektivní životní podmínky. Kvalita života je zde chápána jako vícerozměrný koncept, který zahrnuje fyzické zdraví, psychickou pohodu, sociální vztahy a vztah k prostředí.

Mimo vymezení samotného pojmu kvality života je nezbytné zaměřit se na to, jak lze tento komplexní koncept reálně měřit. V následující části budou představeny vybrané metody a přístupy, které se v praxi využívají pro hodnocení kvality života na různých úrovních.

1.2. Metody měření kvality života

Dle Maggiono a Zumbo (2012) měření kvality života představuje zásadní nástroj pro analýzu a porovnávání životních podmínek mezi jednotlivci, regiony i státy. Jeho cílem je postihnout nejen materiální úroveň života, ale i širší aspekty, které ovlivňují lidské blaho a spokojenost. Přes svou komplexnost umožňuje tento proces lépe porozumět sociálním a ekonomickým rozdílům mezi oblastmi a poskytuje podklad pro tvorbu efektivních veřejných politik.

Jak uvádí Heřmanová (2012) samotné měření kvality života však naráží na řadu metodologických problémů. Koncept kvality života je mnohvrstevnatý a zahrnuje jak měřitelné, tak obtížně kvantifikovatelné jevy. Z tohoto důvodu se v odborné literatuře rozlišují dva základní přístupy – objektivní a subjektivní metriky. V dalších částech budou tyto přístupy podrobněji představeny.

1.2.1. Objektivní metriky měření kvality života

Drastichová a Filzmoser (2021) uvádí, že objektivní přístup k měření kvality života je založen na využívání kvantifikovatelných a nezávisle ověřitelných ukazatelů, které popisují reálné životní podmínky obyvatel, aniž by vycházely ze subjektivních pocitů

nebo hodnocení jednotlivce. Tento přístup umožňuje statisticky měřitelným způsobem zachytit stav společnosti a srovnávat jej mezi regiony či státy, což z něj činí důležitý nástroj pro tvorbu a vyhodnocování veřejných politik.

Ekonomické a sociální ukazatele, jako je výše příjmu, úroveň vzdělání či dostupnost zdravotní péče, představují tradiční základ objektivního přístupu k měření kvality života. Podle Aivaziana (2016) tento přístup vychází ze strukturálně-funkcionalistického paradigmatu, které chápe kvalitu života jako výsledek měřitelných a empiricky ověřitelných faktorů. Aby však bylo možné zachytit komplexní charakter životních podmínek, je nezbytné rozšířit tento rámec i o další dimenze, jež významně ovlivňují každodenní realitu obyvatel. Mezi tyto ukazatele patří zejména míra kriminality, úroveň dopravní dostupnosti, kvalita životního prostředí, přístup k informačním technologiím a celková vybavenost území veřejnými službami. Tyto faktory doplňují ekonomické a sociální dimenze a umožňují vytvářet ucelenější a přesnější obraz o skutečné kvalitě života v jednotlivých regionech či zemích.

V praktické rovině se objektivní metriky využívají především pro srovnávání regionů a zemí, monitorování sociální soudržnosti a identifikaci rozvojových disparit. Na mezinárodní úrovni tvoří základ mnoha souhrnných indexů, jako je Index lidského rozvoje (HDI) nebo Better Life Index (OECD), které umožňují hodnotit a porovnávat úroveň rozvoje společností (OECD, 2020).

Různé indexy kvality života se liší mimo jiné podle úrovně, na které jsou uplatňovány – některé jsou určeny pro mezinárodní nebo národní srovnání, jiné se zaměřují na regionální či lokální úroveň, kde lépe reflektují specifické podmínky jednotlivých území. V následujícím textu bude proto představen přehled vybraných indexů kvality života používaných na různých úrovních územního členění.

Mezinárodní objektivní indikátory kvality života

Mezinárodní ukazatele kvality života se liší rozsahem a použitou metodikou. Přestože jsou určeny primárně pro mezinárodní srovnání, mohou sloužit jako cenná inspirace pro tvorbu ukazatelů na regionální úrovni, které lépe reflektují místní specifika (Rusko, 2012). Některé z těchto přístupů kladou důraz především na ekonomické a sociální aspekty kvality života, jiné se zaměřují například na udržitelnost a širší rozvojové souvislosti.

Přehled vybraných indexů kvality života, které jsou využívány pro hodnocení na mezinárodní úrovni uvádí Rusko (2012). Mezi nejčastěji používané patří zejména:

- Index lidského rozvoje,
- Index lidské chudoby,
- Index vztahující se na rozvoj pohlaví,
- Hrubý domácí produkt,
- Index kvality života,
- Indikátor skutečného pokroku,
- Index šťastné planety,
- Index environmentální zranitelnosti,
- Index prosperity.

Shah (2016) uvádí, že **Index lidského rozvoje (HDI)** představuje souhrnný ukazatel kvality života, který hodnotí úroveň rozvoje zemí na základě tří klíčových dimenzí, jimiž jsou zdraví vyjádřené očekávanou délkou života při narození, vzdělání měřené průměrnou a očekávanou délkou školní docházky a životní úroveň reprezentovaná hrubým národním důchodem na obyvatele přepočteným podle parity kupní síly. Hodnota indexu HDI se pohybuje v intervalu od 0 do 1, přičemž vyšší hodnota značí vyšší úroveň lidského rozvoje. Na základě dosažené hodnoty lze země rozdělit do tří základních kategorií: země s nízkou úrovní lidského rozvoje (HDI pod 0,5), které se vyznačují omezeným přístupem ke vzdělání, nižší průměrnou délkou života a nízkými příjmy, země se střední úrovní lidského rozvoje (HDI v rozmezí 0,5–0,8), kde je patrné částečné zlepšení v oblasti vzdělávání, zdravotní péče a ekonomické stability, avšak přetrvávají určité strukturální problémy a země s vysokou úrovní lidského rozvoje (HDI nad 0,8), které dosahují vysoké životní úrovně, dlouhé délky života, kvalitní infrastruktury a stabilního ekonomického prostředí (Rusko, 2012). Mezi hlavní výhody indexu HDI patří jeho jednoduchost a srozumitelnost, na druhou stranu jeho limitem je skutečnost, že nezohledňuje nerovnosti uvnitř společnosti, environmentální aspekty ani míru sociální soudržnosti, přesto však zůstává jedním z nejvýznamnějších a nejčastěji využívaných indikátorů v mezinárodních srovnáních a analýzách rozvojových trendů (UNDP, 2023).

Na rozdíl od Indexu lidského rozvoje se **Index lidské chudoby (HPI)** zaměřuje na negativní aspekty rozvoje a na měření vícerozměrné chudoby. Podle Heřmanové (2012)

existují dvě základní varianty tohoto indexu, přičemž HPI-1 je určen pro rozvojové země a zahrnuje ukazatele, jako je míra dětské úmrtnosti, podíl populace bez přístupu k pitné vodě a míra podvýživy, zatímco HPI-2 je aplikován ve státech OECD a sleduje zejména dlouhodobou nezaměstnanost, podíl obyvatel žijících pod hranicí chudoby a úroveň funkční gramotnosti. Index lidské chudoby tak umožňuje komplexnější zachycení sociálních a ekonomických nerovností v životních podmínkách obyvatel.

Dalším důležitým ukazatelem, který ve své knize zmiňuje Heřmanová (2012) je **Index vztahující se k rozvoji pohlaví (GDI)**, který rozšiřuje koncepci HDI o dimenzi genderové rovnosti. Zaměřuje se na rozdíly mezi muži a ženami v přístupu ke vzdělání, ekonomickým příležitostem a zdravotní péči. Vyšší hodnota indexu signalizuje menší genderové rozdíly. GDI je využíván k identifikaci nerovností v rámci zemí i k hodnocení pokroku v oblasti rovnosti pohlaví, čímž poskytuje důležité informace pro formulaci sociálních a rozvojových politik.

Z ekonomického hlediska je třeba zmínit také **Hrubý domácí produkt (HDP)**, který zůstává jedním z nejznámějších ukazatelů ekonomické výkonnosti země. Podle Jurečky (2017) představuje souhrn hodnoty finálních výrobků a služeb vytvořených na území státu během jednoho roku. Lze jej vypočítat třemi metodami – výrobovou, výdajovou a důchodovou. Ačkoliv HDP umožňuje efektivní mezinárodní srovnání ekonomické výkonnosti, bývá často kritizován, neboť nezohledňuje kvalitu života, rozložení bohatství ani environmentální udržitelnost.

Na rozdíl od ekonomicky zaměřeného HDP se **Index kvality života (QLI)** snaží propojit objektivní a subjektivní faktory, které ovlivňují celkovou životní spokojenost. Tento index, vyvinutý organizací Economist Intelligence Unit, kombinuje ekonomickou stabilitu, bezpečnost, politické svobody, zdraví, rodinný život a další aspekty každodenního života. Na základě devíti hlavních kategorií umožňuje komplexní srovnání kvality života mezi jednotlivými zeměmi (Rusko, 2012).

Alternativní přístup představuje **Indikátor skutečného pokroku (GPI)**, který reaguje na nedostatky HDP. Jak uvádějí Talberth, Cobb a Slattery (2007), GPI zahrnuje nejen ekonomické přínosy, ale i sociální a environmentální náklady, například kriminalitu, znečištění nebo ztrátu volného času. Zohledňuje rovněž pozitivní faktory, jako je dobrovolnictví či neplacená práce, a nabízí tak ucelenější obraz o skutečném blahobytu společnosti.

Dalším ukazatelem, který propojuje environmentální a sociální rozměr kvality života, je **Index šťastné planety (HPI)**. Tento index vyvinula organizace New Economics Foundation v Londýně a jeho cílem je měřit efektivitu, s jakou jednotlivé země proměňují přírodní zdroje v dlouhý a spokojený život svých obyvatel. Na rozdíl od tradičních ekonomických ukazatelů, které sledují pouze produkci či spotřebu, HPI zohledňuje environmentální udržitelnost a kvalitu života současně. Index se podle Nováčka a Mederlyho (2015) skládá ze tří základních indikátorů – ekologické stopy, životní spokojenosti a očekávané délky života. Výsledná hodnota tedy ukazuje, kolik „šťastných let života“ dokáže daná společnost poskytnout svým obyvatelům na jednotku spotřebovaných přírodních zdrojů. HPI tak nehodnotí, která země je „nejšťastnější“, ale spíše efektivitu přeměny environmentálního kapitálu v blahobyt obyvatel.

Na HPI úzce navazuje koncept **Indexu environmentální zranitelnosti (EVI)**, který byl vytvořen ve spolupráci South Pacific Applied Geoscience Commission (SOPAC) a United Nations Environment Programme (UNEP). Tento index hodnotí míru zranitelnosti jednotlivých zemí vůči environmentálním rizikům, a to jak přírodního, tak antropogenního původu. EVI analyzuje faktory, jako jsou klimatické změny, četnost přírodních katastrof, degradace půdy, ztráta biodiverzity či znečištění vodních zdrojů. Dle Nováčka a Mederlyho (2015) je cílem EVI je poskytnout komplexní přehled o tom, do jaké míry jsou jednotlivé státy schopny odolávat ekologickým hrozbám a jaký dopad může mít jejich environmentální stabilita na kvalitu života obyvatel. Tento index se tak stává důležitým nástrojem nejen pro vědeckou analýzu, ale i pro tvorbu environmentálních a rozvojových politik, zejména v zemích ohrožených klimatickou nestabilitou a nedostatkem přírodních zdrojů.

Komplexním ukazatelem moderní společnosti je **Index prosperity (PI)**, který hodnotí nejen ekonomickou výkonnost, ale také kvalitu institucí, sociální soudržnost a individuální svobody. Skládá se z osmi oblastí – ekonomika, podnikání, správa a řízení, vzdělání, zdraví, bezpečnost, osobní svoboda a sociální kapitál. V roce 2023 byl měřen ve 167 zemích světa a poskytuje ucelený pohled na úroveň společenského rozvoje (Prosperity Institute, 2025).

Zatímco mezinárodní ukazatele kvality života umožňují globální srovnání mezi státy, regionální přístupy se zaměřují na vnitrostátní rozdíly a specifika jednotlivých oblastí. Tyto metody poskytují detailnější pohled na úroveň života obyvatel a slouží jako

podklad pro formulaci rozvojových strategií a regionálních politik. Jak uvádějí Oláh, Hajduová, Lacko a Andrejovský (2020) regionální měření kvality života umožňuje identifikovat územní disparity a efektivněji směřovat veřejné intervence s cílem podpořit vyvážený a udržitelný rozvoj.

Regionální objektivní indikátory kvality života

Hodnocení kvality života ve městech by mělo být komplexní a zahrnovat všechny klíčové faktory, které ovlivňují obyvatelnost daného území. Neexistuje jednotný a pevně stanovený soubor atributů, který by univerzálně definoval kvalitu městského života, což potvrzují i Patil a Sharma (2022). Tito autoři zároveň upozorňují, že řada dosavadních přístupů k hodnocení kvality městského života nezohledňuje některé klíčové dimenze, které jsou zásadní zejména pro města v rozvojových zemích. Poukazují především na nedostatečné zahrnutí faktorů, jako je dostupnost základní infrastruktury (např. vody, elektřiny a kanalizace), kvalita ovzduší, dopravní dostupnost či bezpečnost veřejných prostor. V této práci je proto kvalita života ve městech členěna do sedmi hlavních oblastí, které zásadně ovlivňují každodenní život obyvatel a tvoří rámec pro následné hodnocení: ekonomický rozvoj, rozvoj infrastruktury, dostupnost dopravy, základní občanské vybavení, environmentální podmínky, bezpečnost a role genderu. Tyto oblasti jsou schematicky znázorněny na obrázku číslo 1, který ilustruje jejich vzájemné propojení a význam pro hodnocení kvality života ve městech.

Obrázek 1: Hlavní komponenty kvality života ve městech

Zdroj: zpracováno dle Patil a Sharma (2022)

Na regionální a městské úrovni vznikla řada systémů a rámců, které se zaměřují na **hodnocení udržitelnosti měst a kvality života jejich obyvatel**. Mezi nejčastěji používané indexy a žebříčky patří (Kaklauskas a kol, 2018).:

- Monocle's Quality of Life Survey,
- Mercer's Quality of Living Ranking,
- Global Liveability Index (The Economist Intelligence Unit),
- European Green City Index.

Monocle's Quality of Life Survey představuje každoroční mezinárodní hodnocení kvality života ve vybraných světových městech. Tento průzkum hodnotí kvalitu života prostřednictvím kombinace objektivních ukazatelů, jako je dostupnost služeb, dopravní infrastruktura či kvalita ovzduší, a subjektivních faktorů, mezi které patří pocit bezpečí, spokojenost obyvatel nebo sociální soudržnost. Cílem průzkumu je identifikovat města, která dosahují rovnováhy mezi materiálními podmínkami a životním stylem obyvatel. Výhodou tohoto indexu je komplexní přístup, který zohledňuje i kulturní a estetické aspekty života ve městě (Monocle, 2025).

Mercer's Quality of Living Ranking je mezinárodní žebříček zaměřený na hodnocení životních podmínek ve městech z pohledu kvality života obyvatel. Města jsou posuzována podle široké škály kategorií, mezi něž patří politická stabilita, zdravotní péče, kvalita infrastruktury, dostupnost vzdělávání, bezpečnost, volnočasové aktivity a kulturní nabídka. Index je často využíván mezinárodními společnostmi při rozhodování o vysílání zaměstnanců do zahraničí. Mezi jeho hlavní výhody patří široký rozsah sledovaných oblastí, zatímco mezi nevýhody lze zařadit menší důraz na environmentální faktory a udržitelnost (Mercer, 2024).

Global Liveability Index, sestavovaný organizací The Economist Intelligence Unit, se zaměřuje na hodnocení „obyvatelnosti“ měst z hlediska schopnosti poskytovat stabilní, bezpečné a komfortní prostředí pro život. Index zahrnuje dimenze, jako jsou zdravotnictví, infrastruktura, kultura, vzdělávání a politické podmínky. Jeho výhodou je globální pokrytí a pravidelná aktualizace dat, zatímco nevýhodou zůstává omezená schopnost zachytit lokální specifika menších či rozvojových měst (The Economist Intelligence Unit, 2024).

European Green City Index je specializovaný index zaměřený především na environmentální aspekty kvality života ve městech. Sleduje oblasti, jako jsou energetická

efektivita, kvalita ovzduší, dopravní systémy, hospodaření s odpady, využívání půdy a environmentální management. Cílem indexu je podpořit města při identifikaci jejich silných a slabých stránek v oblasti udržitelnosti a poskytnout podklady pro plánování ekologicky odpovědného rozvoje (Siemens, 2009).

Mimo výše uvedený seznam vzniklo konkrétně v České republice několik studií, které se pokusily objektivně zachytit a vyhodnotit kvalitu života na regionální úrovni. Jednotliví autoři k tomuto úkolu přistupují rozdílně – v závislosti na dostupnosti dat, zvolené metodologii či teoretickém rámci, z něhož vycházejí (Heřmanová, 2012). Společným rysem většiny přístupů je snaha postihnout multidimenzionalitu kvality života prostřednictvím souboru kvantitativních ukazatelů napříč oblastmi, jako jsou zdraví, vzdělání, ekonomická situace, sociální soudržnost či kvalita životního prostředí. K těmto přístupům patří např.:

- **Index kvality a udržitelnosti života (IKUŽ)** – komplexní nástroj hodnocení regionální kvality života zaměřený zejména na sociální soudržnost, kvalitu institucí a dlouhodobou udržitelnost rozvoje. Metodika kombinuje sociální, ekonomické a environmentální indikátory s cílem postihnout širší kontext životních podmínek v území (Potůček a kol., 2002).
- **Index kvality života (IKŽ)** – indikátor orientovaný na geografické pojetí kvality života, který pracuje s rozsáhlým souborem 21 dílčích ukazatelů. Jednotlivým indikátorům jsou přiřazeny váhy na základě expertního hodnocení, což umožňuje detailní prostorovou analýzu regionálních rozdílů na úrovni okresů (Murgaš, 2009).
- **Regionální index kvality života (RIKŽ)** – přístup založený na integraci environmentálních, sociálních a ekonomických ukazatelů, který klade důraz na udržitelný rozvoj regionů a vyváženost jednotlivých složek kvality života v dlouhodobém horizontu (Mederly, Nováček a Topercer, 2004).

Jedním z nejznámějších a často citovaných přístupů k hodnocení kvality života na regionální úrovni v České republice je model **IKUŽ** navržený Potůčkem a kol. (2002). Tento přístup je založen na výběru 36 indikátorů rozdělených do osmi tematických oblastí.

Grafické shrnutí tohoto modelu včetně příkladů indikátorů jednotlivých oblastí je uvedeno v tabulce číslo 1. Tento přístup je v českém prostředí považován za jeden

z prvních systematických pokusů operacionalizovat pojem kvality života v regionálním kontextu.

Tabulka 1: Indikátory kvality života pro kraje ČR

Oblast hodnocení	Používané ukazatele
Demografický vývoj	Počet obyvatel a obcí regionů, věková struktura obyvatel, přirozený přírůstek obyvatel, migrace obyvatel, sňatečnost a rozvodovost, urbanizace – počet obyvatel ve městech
Kriminalita, sociální patologie	Počet zjištěných trestných činů, hospodářská kriminalita, počet loupeží a vloupání, počet znásilnění, vražd
Sociální oblast	Obecná míra nezaměstnanosti, podíl nezaměstnaných ve věku 15–29 let, počet uchazečů na jedno pracovní místo, průměrná hrubá měsíční mzda, průměrná výše důchodu
Zdravotní stav a zdravotní péče	Standardizovaná úmrtnost podle vybraných nemocí, kojenecká a novorozenecká úmrtnost, Počet lékařů ve zdravotnických zařízeních na 1 000 obyvatel, počet lůžek v nemocnicích na 1 000 obyvatel, průměrné procento pracovní neschopnosti
Vzdělání	Počet studentů na gymnáziích a SOŠ
Bytová výstavba, stavebnictví	Počet dobudovaných bytů, počet vydaných stavebních povolení, průměrná hodnota dokončených staveb
Ekonomika	HPD – podíl na HDP ČR, HPD podle parity kupních sil, nehmotné a hmotné investice na obyvatele, tržby z průmyslových činností, počet podnikatelů, živnostníků a svobodných povolání, míra ekonomické aktivity, zaměstnanost v sektorech národního hospodářství
Enviromentální oblast	Množství emisí ze zdrojů REZZO 1, měrné emise ze stacionárních zdrojů, produkce odpadů podle kategorií, výměra půdy podle hlavních kategorií, investice na ochranu životního prostředí

Zdroj: zpracováno dle Heřmanová (2012)

Na tento přístup navázala řada dalších autorů, kteří původní model dále rozvíjeli nebo z něj vycházeli při konstrukci vlastních indexů kvality života. Jako vhodné doplnění k modelu Potůčka lze uvést přístup Murgaše (2009), který se dlouhodobě věnuje konceptualizaci kvality života v geografickém kontextu. Murgaš ve své práci představuje **Index kvality života (IKŽ)**, konstruovaný jako syntetický ukazatel založený na souboru 21 indikátorů, které jsou po zvážení jejich významu agregovány až na úroveň okresů, což umožňuje detailnější prostorovou analýzu regionálních rozdílů než u většiny jednodušších modelů kvality života.

Indikátory jsou rozděleny do tří tematických domén – prosperity, deprivace a humánního kapitálu – přičemž každá z nich zahrnuje několik dílčích ukazatelů. Doména prosperity obsahuje například ukazatele přidané hodnoty, průměrných mezd, podnikatelské aktivity nebo dostupnosti infrastruktury. Doména deprivace zahrnuje zejména indikátory zdravotního stavu populace, kriminality, sociální situace a kvality životního prostředí. Doména humánního kapitálu se zaměřuje na demografické charakteristiky, vzdělanostní strukturu, délku života či technologickou vybavenost domácností.

Jednotlivým doménám i dílčím indikátorům jsou na základě panelových diskusí s odborníky přiřazeny různé váhy podle jejich významu, přičemž nejvyšší váhu má oblast humánního kapitálu, následovaná doménou deprivace a prosperity.

Další významný přístup k hodnocení kvality života na regionální úrovni představuje metodika Regionálního indexu kvality života (RIKŽ), kterou vytvořili Mederly, Nováček a Topercer (2004). Autoři tento index aplikovali na všech 14 krajů České republiky na základě dat z roku 2000, přičemž postup hodnocení vycházel ze srovnání jednotlivých krajů vůči nadřazené referenční úrovni, kterou představovala průměrná hodnota daného ukazatele za Českou republiku, stanovená jako výchozích 100 %. Kraje s vyšší hodnotou, než republikový průměr byly hodnoceny jako nadprůměrné, zatímco nižší hodnoty indikátorů signalizovaly nižší úroveň kvality života. Struktura indexu je založena na třech subindexech označených jako A, B a C, přičemž subindex A zahrnuje 15 indikátorů, subindex B 13 indikátorů a subindex C 8 indikátorů; hodnoty jednotlivých subindexů byly vypočteny jako aritmetické průměry příslušných indikátorů a celkový index kvality života v kraji byl následně stanoven jako aritmetický průměr těchto tří subindexů. Přehled jednotlivých oblastí a indikátorů je uveden v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Struktura regionálního indexu kvality života v krajích ČR

A. PŘEDPOKLADY PRO DLOUHÝ A ZDRAVÝ ŽIVOT
A1 – Demografické předpoklady
A2 – Zdraví a bezpečnost obyvatelstva
A3 – Kvalita životního prostředí
B. PŘEDPOKLADY PRO TVOŘIVÝ ŽIVOT S DOSTATEČNÝM VZDĚLÁNÍM
B1 – Úroveň školství a vzdělanost obyvatel
B2 – Rodina a sociální soudržnost
B3 – Práce a možnosti společenského uplatnění
C. PŘEDPOKLADY PRO PŘIMĚŘENOU ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

C1 – Ekonomická výkonnost regionu
C2 – Sociální status obyvatel

Zdroj: zpracováno dle Mederly, Nováček a Topercer (2004)

Na základě uvedených metodických přístupů je zřejmé, že hodnocení kvality života na regionální úrovni se vyznačuje značnou různorodostí, která odráží komplexnost samotného konceptu i rozdílné cíle jednotlivých výzkumů. Neexistence jednotné metodiky souvisí zejména s odlišnými sociokulturními podmínkami regionů, dostupností dat a specifickým zaměřením autorů, přičemž pro detailnější analýzu se vedle krajské úrovně jako vhodnější jeví menší územní jednotky, například mikroregiony nebo obce s rozšířenou působností, které umožňují lépe zachytit rozdíly v kvalitě života (Heřmanová, 2012). Zatímco objektivní přístupy pracují s kvantifikovatelnými údaji o socioekonomických a environmentálních podmínkách, subjektivní metody doplňují hodnocení o individuální vnímání a míru spokojenosti obyvatel, což je nezbytné pro komplexní pochopení kvality života.

1.2.2. Subjektivní metriky měření kvality života

Vedle objektivních ukazatelů, které měří kvalitu života prostřednictvím kvantifikovatelných a nezávisle ověřitelných dat, představují subjektivní metody dle Heřmanové (2012) nezbytný doplněk při snaze porozumět skutečné životní spokojenosti obyvatel. Tyto přístupy umožňují zachytit individuální prožívání, hodnotové postoje, očekávání a subjektivní vnímání různých aspektů života, které se do statistických dat často nepromítají. Subjektivní metriky tak doplňují objektivní přístup o dimenzi lidské zkušenosti a napomáhají vytvořit komplexnější obraz kvality života. Jejich význam spočívá zejména v tom, že dokážou identifikovat faktory, které ovlivňují osobní pohodu i v situacích, kdy objektivní podmínky zůstávají srovnatelné.

Subjektivní metody měření kvality života se dle Aivaziana (2016) opírají o data získaná především prostřednictvím dotazníkových šetření, rozhovorů či psychologických škál. Vzhledem k jejich rozmanitosti existuje řada přístupů, které se liší v teoretickém základu i způsobu operacionalizace. Pro účely této práce budou podrobněji představeny dvě významné metodiky – pojetí kvality života podle Světové zdravotnické organizace (WHO) a dvojvrstvý model životní spokojenosti podle Rusko (2012), které patří mezi nejčastěji využívané a dobře ilustrují hlavní principy subjektivního měření.

Kvalita života podle WHO

Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje kvalitu života jako „*individuální vnímání vlastní životní situace v kontextu kulturních a hodnotových systémů, ve kterých jedinec žije, a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a zájmům*“ (Kisvetrová, 2020). Tato definice zdůrazňuje subjektivní povahu kvality života a vychází z předpokladu, že každý člověk hodnotí svůj život v závislosti na osobních zkušenostech, preferencích a sociálním kontextu. „Individuální vnímání“ zde znamená, že kvalita života není dána pouze vnějšími podmínkami, ale především tím, jak tyto podmínky jedinec interpretuje a jak se promítají do jeho spokojenosti a pocitu naplnění.

WHO rovněž upozorňuje, že při hodnocení kvality života je třeba zohlednit kulturní a hodnotové prostředí, které formuje očekávání a životní priority jednotlivce. To znamená, že faktory považované za klíčové pro spokojený život se mohou výrazně lišit mezi společnostmi – například materiální zabezpečení může hrát větší roli v rozvojových zemích, zatímco v ekonomicky vyspělých regionech mohou převažovat hodnoty spojené s volným časem, seberealizací či sociálními vztahy (WHO, 1997).

WHO identifikovala šest klíčových domén, které strukturují subjektivní pohodu. Tyto oblasti shrnuje tabulka číslo 3.

Tabulka 3: Subjektivní indikátory kvality života dle WHO

Oblast	Příklady sledovaných složek
Fyzická kondice	Bolest a diskomfort, únava, spánek, odpočinek
Psychický stav	Pozitivní emoce, myšlení, paměť, koncentrace, sebeúcta
Míra nezávislosti	Mobilita, každodenní aktivity, závislost na léčbě, pracovní schopnost
Sociální vztahy	Osobní vztahy, sociální podpora, sexuální aktivita
Životní prostředí	Bezpečnost, domácí prostředí, finance, zdravotní péče, vzdělávání, volný čas, znečištění
Spiritualita a víra	Smysl života, duchovní přesvědčení, pocit sounáležitosti a vnitřní rovnováha

Zdroj: zpracováno dle Bianchi (2005)

Tabulka shrnuje šest základních oblastí, které Světová zdravotnická organizace (WHO) považuje za klíčové složky kvality života. Tyto domény pokrývají jak fyzické a psychické zdraví, tak i sociální, environmentální a duchovní aspekty lidské existence. Každá z oblastí se podílí na celkovém vnímání životní spokojenosti a jejich vzájemná rovnováha je zásadní pro dosažení subjektivního pocitu pohody a naplnění (Bianchi, 2005).

Dvojvrstvý model životní spokojenosti

Dvojvrstvý model životní spokojenosti představuje podle Bianchiho (2005) model, který propojuje hodnocení aktuální subjektivní spokojenosti s dlouhodobým vnímáním kvality života. Pracuje se dvěma hlavními vrstvami celkovou spokojeností a šesti dílčími oblastmi:

- zaměstnání,
- finance,
- bydlení,
- zdraví,
- volný čas a
- životní prostředí.

Výhodou tohoto modelu je jeho komplexnost, naopak nevýhodou jsou poté vyšší nároky na datový sběr.

Tato kapitola se věnovala teoretickému vymezení pojmu kvality života a přehledu přístupů k jejímu měření. Následující část práce se proto zaměřuje na identifikaci konkrétních faktorů, které kvalitu života přímo ovlivňují a které tvoří východisko pro výběr indikátorů využitých v praktickém hodnocení kvality života, zejména na úrovni obcí.

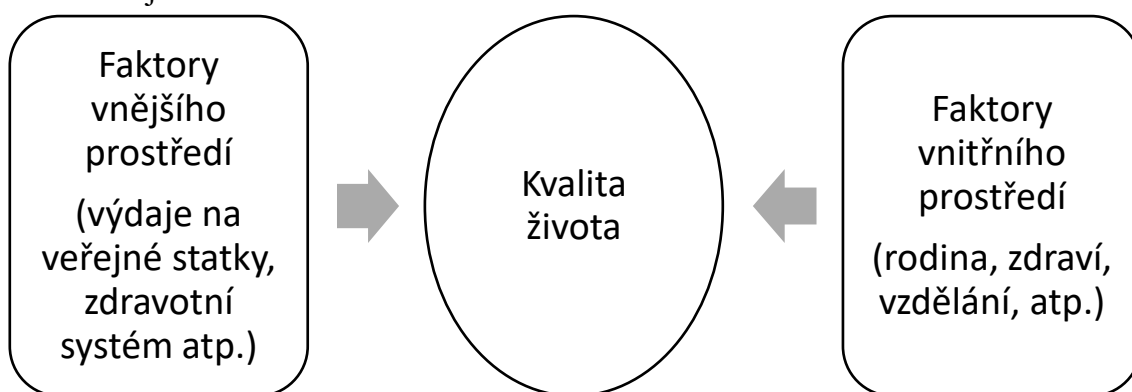
2. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU ŽIVOTA NA ÚROVNI OBCÍ

Kvalita života je determinována celou řadou faktorů, jejichž výběr a pojetí se mohou lišit v závislosti na použitých modelech a metodických přístupech. Identifikace těchto faktorů je proto důležité, neboť určuje, které oblasti a dimenze jsou v rámci hodnocení kvality života sledovány. Zatímco na národní či mezinárodní úrovni se analýzy opírají o agregovaná data a slouží především ke srovnání mezi státy (Aivazian, 2016), místní (obecní) úroveň umožňuje detailněji postihnout specifické podmínky každodenního života obyvatel — například kvalitu veřejných služeb, dopravní dostupnost, úroveň občanské vybavenosti či stav životního prostředí. Právě tyto faktory mají bezprostřední dopad na vnímanou spokojenost obyvatel a představují základní rámec pro praktické hodnocení kvality života v obcích (Patil a Sharma, 2022).

Pukelienė (2011) uvádí, že faktory ovlivňující kvalitu života představují souhrn podmínek, které formují životní úroveň a spokojenost jednotlivce. Tyto podmínky lze rozdělit na:

- faktory vnější (např. ekonomická situace, dostupnost služeb či kvalita životního prostředí) a
- faktory vnitřní (např. zdraví, vzdělání nebo sociální vazby).

Vzájemné působení těchto vlivů určuje, jak obyvatelé subjektivně i objektivně vnímají svou životní situaci. Přehledné členění těchto determinant je znázorněno na následujícím obrázku číslo 2.

Obrázek 2: Skupiny faktorů kvality života

Zdroj: zpracováno dle (Pukelienė, 2011)

Jak je z obrázku zřejmé, kvalita života nevzniká izolovaně, ale je výsledkem vzájemného působení vnitřních a vnějších faktorů. Vnější podmínky, které utvářejí rámec

života obyvatel, mohou posilovat či naopak omezovat možnosti jednotlivců, zatímco vnitřní faktory vyjadřují, jak lidé tyto podmínky přijímají, interpretují a promítají do své každodenní zkušenosti. Tento přístup ukazuje, že kvalitu života nelze omezovat pouze na objektivně měřitelné charakteristiky prostředí ani pouze na individuální hodnocení, ale že obě tyto složky jsou vzájemně provázané a podmiňují celkové vnímání životních podmínek (Pukelienė, 2011).

Protože kvalitu života ovlivňuje mnoho faktorů, tak je Pukelienė (2011) shrnuje do jednotlivých oblastí, kterými jsou: ekonomické podmínky, životní prostředí, veřejná bezpečnost, dostupnost služeb a infrastruktury, sociální soudržnost či možnosti kulturního a volnočasového vyžití. Každý z těchto faktorů určitým způsobem a mírou přispívá k celkovému hodnocení životních podmínek obyvatel a jejich subjektivní spokojenosti.

2.1. Ekonomické faktory

Ekonomické podmínky patří mezi nejvýznamnější determinanty kvality života, neboť ovlivňují materiální zabezpečení obyvatel, jejich pracovní stabilitu i schopnost uspokojovat základní životní potřeby. To dokazuje Pacione (2003), který uvádí, že vyšší úroveň příjmů a stabilní zaměstnání významně přispívají k větší životní spokojenosti a nižší míře sociálního stresu. V rámci hodnocení kvality života se proto často sledují ekonomické faktory, jako jsou:

- finanční dostupnost bydlení,
- mzdová úroveň,
- míra nezaměstnanosti,
- počet ekonomických subjektů a
- index stáří.

Tyto ukazatele společně vytvářejí komplexní obraz ekonomické situace jednotlivých obcí a umožňují posoudit, do jaké míry dané území poskytuje svým obyvatelům podmínky pro kvalitní a důstojný život.

Finanční dostupnost bydlení představuje důležitý faktor, který významně ovlivňuje celkovou kvalitu života obyvatel. Podle Acolina a Reiny (2022) domácnosti, které vydávají více než 30 % svého příjmu na náklady spojené s bydlením, vykazují statisticky významně nižší úroveň životní spokojenosti. Tento jev, označovaný jako

„bytová zátěž“, nutí obyvatele omezovat výdaje na další důležité oblasti života – například na kvalitní stravu, vzdělávání či volnočasové aktivity – což má přímý dopad na jejich subjektivní pohodu a pocit životního komfortu. Na úrovni obcí se však dostupnost bydlení výrazně liší. Podle této uvedené studie život v menších obcích bývá zpravidla méně finančně náročný, avšak často spojený s nižší dostupností pracovních příležitostí a veřejných služeb. Naproti tomu ve větších městech s rozvinutější infrastrukturou jsou náklady na bydlení vyšší, což zvyšuje ekonomickou zátěž zejména u mladých rodin a nízkopříjmových domácností. Finanční dostupnost bydlení je proto nutné hodnotit v kontextu konkrétní obce, neboť její dopad na kvalitu života úzce souvisí s místními ekonomickými a sociálními podmínkami.

S finanční dostupností bydlení úzce souvisí také **úroveň mezd**, která představuje jeden z klíčových ekonomických faktorů ovlivňujících kvalitu života na místní úrovni. Albouy a Lue (2015) ve své studii uvádí, že vyšší lokální mzdy zlepšují ekonomické možnosti obyvatel, zejména jejich schopnost hradit náklady na bydlení, dopravu či volnočasové aktivity. Vyšší mzdová úroveň zároveň přispívá k nižší finanční zátěži domácností a zvyšuje jejich disponibilní příjem, což se pozitivně promítá do subjektivního vnímání životní spokojenosti a stability. Naopak v regionech s nízkými mzdami a rostoucími životními náklady dochází ke snižování dostupnosti základních potřeb, což může vést k většímu ekonomickému stresu a nižší celkové kvalitě života.

Míra nezaměstnanosti představuje významný ukazatel ekonomické stability a zároveň faktor, který zásadně ovlivňuje subjektivní i objektivní kvalitu života. Podle Węziak-Białowolské (2016) je vysoká nezaměstnanost opakovaně spojována s poklesem životní spokojenosti, zhoršením psychické pohody a oslabením sociální soudržnosti komunit. Na úrovni obcí se však její dopady mohou výrazně lišit – míra nezaměstnanosti bývá ovlivněna například dostupností pracovních příležitostí, kvalitou dopravního spojení nebo strukturou místní ekonomiky. Studie dále ukázala, že obce s rozvinutým průmyslem, službami či dobrou dopravní dostupností k větším centrům vykazují zpravidla nižší nezaměstnanost a vyšší životní úroveň obyvatel, zatímco periferní oblasti s omezenými pracovními možnostmi čelí dlouhodobě vyšší ekonomické zátěži. Stabilní zaměstnanost tak vytváří prostor pro rozvoj dalších oblastí života a přispívá k celkovému sociálnímu blahobytu.

Dalším významným ukazatelem, který doplňuje ekonomický obraz obce, je **počet ekonomických subjektů**. Podle Birkholze (2024) vyšší počet podnikatelských subjektů v obci může vést k posílení ekonomické stability, růstu příjmů obyvatel a rozšíření nabídky služeb, čímž se zvyšuje celková atraktivita daného území. Přitom nejde pouze o samotný počet podniků, ale také o jejich regionální ukotvení a schopnost vytvářet kvalitní podnikatelské příležitosti. Autor zdůrazňuje, že regiony s rozvinutým podnikatelským prostředím a vysokou mírou propojenosti mezi firmami, institucemi a místní komunitou dosahují dlouhodobě vyšší úrovně ekonomické vitality i životní spokojenosti obyvatel. Z těchto důvodů lze počet podnikatelských subjektů považovat za vhodný indikátor ekonomické aktivity obce, který odráží její schopnost generovat pracovní příležitosti, podporovat lokální rozvoj a zlepšovat životní podmínky obyvatel.

V odborné literatuře se objevuje jako jeden z diskutovaných faktorů také **index stárí**, tedy podíl seniorní populace ve vztahu k dětské nebo produktivní složce obyvatelstva. V odborné literatuře se objevují jak varování před negativními dopady demografického stárnutí, tak názory zdůrazňující jeho potenciální přínosy. Například Wang, Sung a Liu (2022) upozorňují, že dopady stárnutí populace mohou být jak pozitivní, tak negativní – v závislosti na institucionálním zajištění a schopnosti systému se přizpůsobit se měnící se demografické struktuře. Zatímco v některých regionech může stárnutí vést ke snížení kvality života v důsledku ekonomického oslabení, jinde může být spojeno s vyšší mírou úspor, rozvojem sociálního kapitálu či cíleným zlepšováním veřejných služeb.

2.2. Sociální faktory

Sociální prostředí hraje podle Pukelienè (2011) zásadní roli v utváření kvality života. Jedná se o podmínky bydlení a práce, dostupnost zdravotní a vzdělávací péče, ale také o mezilidské vztahy a úroveň sociální nerovnosti. Zkušenosti ukazují, že výrazné rozdíly v těchto oblastech vedou k odlišné kvalitě života napříč jednotlivými skupinami obyvatel – například mezi vzdělanými a nevzdělanými, bohatými a chudými, manuálními pracovníky a odborníky.

Sociální dimenze kvality života zahrnuje širokou škálu faktorů, které odrážejí úroveň sociálního zabezpečení, přístupu ke službám a celkovou soudržnost komunity. Na místní úrovni mezi nejčastěji sledované sociální faktory patří Pukelienè (2011):

- dostupnost a kvalita zdravotní péče,
- úroveň vzdělání obyvatel,
- zapojení obyvatel do kulturních a volnočasových aktivit a
- míra kriminality.

Dostupnost a kvalita zdravotní péče představují zásadní determinanty kvality života, které mají přímý dopad na fyzické i psychické zdraví obyvatel. Podle Li a Liu (2024) vede nedostatečný přístup ke zdravotním službám k vyšší míře fyzického i poznávacího omezení a zvyšuje riziko předčasné úmrtnosti. Kvalitní zdravotní péče tedy představuje nejen základní předpoklad dobrého zdravotního stavu, ale i celkové životní spokojenosti obyvatel.

Se zdravím úzce souvisí také **vzdělání**, které výrazně ovlivňuje životní příležitosti jednotlivců. Ross a Van Willigen (1997) poukazují na silnou souvislost mezi vyšší úrovní vzdělání a celkovou kvalitou života. Vzdělanější lidé obvykle dosahují stabilnějších pracovních pozic, lepší ekonomické situace a větší osobní kontroly nad životem, což vede k nižší míře emocionálního i fyzického stresu.

Další významnou oblastí ovlivňující kvalitu života je **zapojení obyvatel do kulturních a volnočasových aktivit**. Účast na kulturním životě, jako jsou návštěvy divadel, koncertů, muzeí, kin, památek či sportovišť, přispívá k duševní pohodě a sociální soudržnosti komunit. Podle studie Mak, Coulter a Fancourt (2021) je pravidelná účast na těchto aktivitách konzistentně spojována s vyšší životní spokojeností, lepším duševním zdravím a nižší psychickou zátěží – bez ohledu na věk, pohlaví či socioekonomické postavení.

Sociální dimenzi kvality života významně ovlivňuje i **faktor bezpečnosti**. Pocit ohrožení a kriminalita mohou omezovat pohyb obyvatel, zvyšovat stres a snižovat subjektivní spokojenost. Ve své analýze Lorenc a kol. (2014) zjistili, že strach z kriminality je spojen se zhoršením zdraví a že intervencemi směřujícími ke zvýšení bezpečnosti (např. zlepšení bezpečnosti bydlení) lze dosáhnout zvýšení pocitu pohody a redukce úzkosti v populaci. Autoři dokládají, že mezi kriminalitou, strachem z ní a zdravím existují složitá, často zprostředkující propojení, přičemž zlepšení místních bezpečnostních podmínek má potenciál pozitivně ovlivnit kvalitu života obyvatel.

2.3. Environmentální faktory

Na rozdíl od ekonomických a sociálních faktorů, které se často vážou k individuálním nebo skupinovým charakteristikám obyvatel. Dle Pukeliené (2011) environmentální faktory představují rámcové podmínky života, jež působí na všechny obyvatele bez ohledu na věk, příjem či profesi. Tyto faktory mají obvykle dlouhodobý a nepřímý charakter vlivu, avšak zásadně ovlivňují jak objektivní, tak subjektivní kvalitu života.

Významným aspektem je zejména **kvalita ovzduší**, přičemž vyšší koncentrace škodlivin, jako jsou jemné prachové částice bývají spojovány s poklesem životní spokojenosti a zároveň se zvýšeným výskytem respiračních či kardiovaskulárních onemocnění. To potvrzuje výzkum Liu (2001), který zjistil, že obyvatelé žijící v oblastech se znečištěným ovzduším častěji vykazují nižší subjektivní pohodu a celkové hodnocení kvality života, což podtrhuje důležitost environmentální politiky a opatření zaměřených na zlepšení kvality vzduchu ve městech i venkovských regionech.

Další výraznou složkou je **městská zeleň a okolní přírodní prostředí**. Provedený výzkum od Patiño a kol. (2023) prokázal, že míra okolní zeleně silně pozitivně koreluje se subjektivně vnímaným štěstím. Vedle kvantity zelených ploch se jako klíčová ukazuje také jejich kvalita – tedy přístupnost, udržovanost a estetická hodnota. Výsledky ukazují, že zvyšování množství a kvality zelených ploch může významně přispět k celkové životní spokojenosti, a to především v hustě osídlených oblastech. Komplexní přístup k tvorbě a ochraně životního prostředí je tak nezbytný pro udržitelný rozvoj a zlepšování kvality života obyvatel.

2.4. Politické faktory

Politické faktory představují další významnou složku kvality života, neboť určují míru svobody, důvěry a participace obyvatel na veřejném dění. Podle Pukeliené (2011) vyšší úroveň demokratického vládnutí, respektování práv jednotlivce a transparentnost správy pozitivně ovlivňují subjektivní spokojenost obyvatel i celkové vnímání spravedlnosti ve společnosti.

Zatímco na národní úrovni se politická stabilita vztahuje k fungování institucí a efektivitě státní správy, na místní (obecní) úrovni politické faktory významně ovlivňují kvalitu života především prostřednictvím kvality správy, míry občanské participace a úrovně důvěry ve veřejné instituce. Choi, Moon, Kim a Jung (2024) uvádí, že

transparentní, stabilní a kompetentní vedení obce přispívá k efektivnímu poskytování veřejných služeb, posiluje důvěru obyvatel a vytváří prostředí, v němž se lidé cítí více zapojeni do rozhodovacích procesů.

Zvláštní význam má přitom **participace veřejnosti**, která posiluje pocit spoluodpovědnosti za chod obce a zvyšuje legitimitu politických rozhodnutí. Studie, kterou provedl Abdi, Nageye a Sabriye (2025) v Mogadišu ukázala, že zapojení obyvatel do rozhodovacích procesů významně zvyšuje jejich důvěru v místní samosprávu, přičemž klíčovou roli zde hraje vnímaná reakceschopnost úřadů – tedy schopnost pružně reagovat na potřeby a podněty obyvatel. Politická stabilita, důvěra a otevřenost správy tak představují základní pilíře, na nichž stojí dlouhodobě udržitelná kvalita života v obcích.

2.5. Ostatní faktory kvality života

Pukelienė (2011) zmiňuje, že kvalitní život je úzce spjat se svobodou, zdravím a zajištěním v oblasti fyzické, materiální i sociální. Klíčovou roli hraje také možnost osobního růstu, seberealizace a dosažení společenského uznání. Tyto složky společně tvoří základ pro hodnocení kvality života v dané společnosti. Pokud některý z těchto nepříznivě ovlivňuje celkovou úroveň kvality života, jeho negativní dopad může být vyvážen pozitivním působením jiných oblastí. Z toho důvodu je nezbytné přistupovat k měření kvality života jako k vícevrstvé a komplexní problematice.

Węziak-Białowolska (2016) přichází s dalším modelovým přístupem, který vychází z obdobného pojetí vztahu mezi vnějšími a vnitřními faktory kvality života, avšak zároveň jej rozšiřuje o další dimenze relevantní zejména pro urbanizované prostředí. Autorka na základě syntézy dosavadních výzkumů vymezuje soubor charakteristik městského prostředí, které mají prokazatelný vliv na kvalitu života obyvatel, a tyto faktory následně systematizuje do šesti hlavních oblastí. Přehled těchto faktorů je uveden v tabulce č. 4.

Tabulka 4: Charakteristiky spojené s kvalitou života v území

Typ Charakteristiky	Příklady
Fyzické	Parky, historické památky, muzea, sportoviště, veřejná prostranství
Sociální	Tolerance, sousedská interakce, osobní a veřejná bezpečnost
Environmentální	Přírodní prostředí, nízké znečištění, klid, čistota
Ekonomické	Bydlení, pracovní trh, náklady na život, místní daně
Institucionální	Kvalita veřejných služeb, právní stát, důvěra v samosprávu
Individuální	Délka pobytu, místo narození, příjem, věk, vzdělání

Zdroj: zpracováno dle (Węziak-Białowolska, 2016)

Podle Węziak-Białowolské (2016) má dostupnost parků významný pozitivní vztah ke kvalitě života obyvatel měst. Přítomnost zelených ploch přispívá ke zlepšení fyzického i psychického zdraví, podporuje rekreační aktivity a zvyšuje celkovou spokojenost obyvatel s místem bydliště, což potvrzují výzkumy zaměřené na urbanizované oblasti.

Abdi, Nageye a Sabriye (2025) potvrzují, že efektivní, transparentní a důvěryhodná veřejná správa přispívá k vyšší spokojenosti obyvatel, posiluje pocit bezpečí a podporuje pozitivní vnímání životních podmínek. Kvalitní institucionální prostředí a dostupné veřejné služby tak představují důležitý předpoklad celkové životní pohody obyvatel.

Individuální charakteristiky obyvatel, jako jsou délka pobytu v místě, místo narození, výše příjmu, věk a dosažené vzdělání významně ovlivňují způsob, jakým jednotlivci hodnotí kvalitu svého života i podmínky v místě bydliště. Węziak-Białowolska (2016) zmiňuje ve své studii, že delší délka pobytu a vazba k místu narození posilují pocit sounáležitosti a místní identitu, což se pozitivně promítá do spokojenosti obyvatel. Výše příjmu a úroveň vzdělání ovlivňují přístup k bydlení, službám a volnočasovým aktivitám, zatímco věk se odráží v odlišných potřebách a očekáváních vůči prostředí, v němž jednotlivci žijí. Tyto individuální faktory tak formují nejen objektivní životní podmínky, ale i subjektivní hodnocení kvality života.

Pochopení faktorů ovlivňujících kvalitu života představuje nezbytný základ pro návrh a realizaci vlastního výzkumu. V následující části práce bude proto představena použitá metodologie a charakteristika vybraných měst, na jejichž příkladu bude kvalita života dále analyzována.

3. METODIKA VÝZKUMU A CHARAKTERISTIKA MĚST

Cílem práce je provést komparativní analýzu metod měření kvality života a aplikovat vybrané přístupy na konkrétní obce v České republice. Toho bude dosaženo výběrem vhodných metod hodnocení kvality života, stanovením souboru sledovaných indikátorů, volbou reprezentativních měst a využitím dostupných statistických dat, která budou následně analyzována a vzájemně porovnána.

3.1. Použité metody

V literatuře (např. Mederly, Nováček a Topercer (2004), Potůček a kol. (2002), Murgaš (2009), Dorota Węziak-Białowolska (2016), Bianchi (2005) a Kaklauskas a kol. (2018)) se objevuje řada přístupů k hodnocení kvality života, které se liší použitými indikátory i analytickými postupy. Následující tabulka číslo 5 poskytuje stručný přehled hlavních charakteristik vybraných metod (více o jednotlivých metodách v kapitolách č. 1 a 2).

Tabulka 5: Přehled vybraných metod měření kvality života

Autor/Autoři	Metoda	Stručný popis postupu
Mederly, Nováček a Topercer (2004)	Standardizace indikátorů + agregace pomocí neváženého průměru	Indikátory jsou převedeny do standardizované podoby a následně sloučeny do subindexů formou neváženého aritmetického průměru. Celkový index je pak opět neváženým průměrem subindexů. Metoda je jednoduchá, přehledná a snadno interpretovatelná.
Potůček (2002)	Srovnání s referenční úrovní (ČR = 100 %)	Hodnoty indikátorů jsou porovnávány s průměrem ČR = 100 %. Vyšší hodnota znamená lepší výsledek vůči národnímu standardu, nižší hodnota ukazuje na podprůměrnou úroveň kvality života.
Murgaš (2009)	Vážený kompozitní index	Indikátorům jsou přiřazeny váhy stanovené expertním panelem. Výsledný index je váženým součtem, který zohledňuje rozdílnou důležitost jednotlivých faktorů kvality života.
Dorota Węziak-Białowolska (2016)	Dvouúrovňová logistická regrese	Model využívá dvouúrovňové (multilevel) přístupy, které oddělují individuální faktory kvality života od regionálních vlivů. Umožňuje tak vysvětlit variabilitu subjektivní kvality života na obou úrovních současně
Bianchi (2005)	Subjektivní hodnocení kvality života	Metoda zdůrazňuje subjektivní vnímání kvality života. Vychází z nástrojů WHO QoL a dvouvrstvého modelu životní spokojenosti, který propojuje okamžité hodnocení s dlouhodobými

		postoji. Důraz je kladen na osobní pohodu a kulturní kontext.
Kaklauskas a kol. (2018)	INVAR (Intelligent Variants Method)	INVAR je multikriteriální metoda pracující s váženou normalizovanou maticí a vyhodnocením prospěšných i neprospěšných atributů. Stanovuje relativní významnost alternativ, jejich užitečnost a umožňuje simulovat zlepšení parametrů. Poskytuje celkové hodnocení variant i citlivostní analýzu.

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě uvedeného přehledu je patrné, že přístupy k měření kvality života se výrazně liší svou metodologickou strukturou, dostupností potřebných dat i mírou subjektivity, kterou do hodnocení vnášejí. Z tohoto důvodu je nutné pro potřeby výzkumu zvolit takové metody, které jsou plně aplikovatelné na úroveň obcí v České republice a zároveň umožňují objektivní vyhodnocení kvality života bez závislosti na subjektivním vnímání obyvatel obcí. Pro účely této diplomové práce byly proto vybrány dvě metody, které splňují uvedená kritéria:

- Kompozitní index se standardizací pomocí směrodatné odchylky,
- Bodovací metoda.

Tyto metody byly zvoleny především proto, že pracují výhradně s objektivně měřitelnými ukazateli, jsou metodicky dobře ukotvené v odborné literatuře a umožňují porovnání obcí na základě více indikátorů současně. V následující části budou obě metody detailně představeny, včetně jejich postupů, výhod a způsobu aplikace na vybraná města.

Metoda 1: Kompozitní index se standardizací pomocí směrodatné odchylky

Tato metoda vychází z přístupů autorů, jako jsou Potůček (2002) a Murgáš (2009), kteří pro hodnocení kvality života na regionální úrovni využívají vícerozměrné ukazatele. Cílem této metody je vytvořit souhrnný ukazatel – kompozitní index, který vyjádří celkovou úroveň kvality života v jednotlivých obcích na základě kombinace několika dílčích indikátorů z různých oblastí.

Podle Kubanové (2008) je nutné jednotlivé indikátory, které používají různé jednotky (např. procenta, počty či plochy), převést na společnou srovnatelnou škálu. K tomuto účelu slouží metoda **Z-skóre**, která měří, o kolik se hodnota indikátoru v dané obci odchyluje od průměru všech sledovaných obcí. Výpočet probíhá podle vzorce:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij} - \bar{X}_j}{s_j} \quad (1)$$

kde:

- X_{ij} je hodnota indikátoru j v obci i ,
- \bar{X}_j je průměrná hodnota indikátoru napříč všemi obcemi,
- s_j je směrodatná odchylka daného indikátoru (Kubanová, 2008).

Použití Z-skóre zároveň omezuje vliv extrémních hodnot, které by jinak mohly zkreslovat výsledné pořadí obcí, a činí tak standardizaci spolehlivější a vhodnější pro spravedlivé porovnání indikátorů napříč různými oblastmi. Výsledné hodnoty Z-skóre současně vyjadřují, zda obec dosahuje lepšího (kladné Z) či horšího (záporné Z) výsledku ve srovnání s průměrem sledovaných obcí.

U indikátorů, které vyjadřují nepříznivý jev (např. míru nezaměstnanosti nebo kriminalitu), je nutné převrátit jejich hodnoty tak, aby vyšší číslo vždy znamenalo lepší výsledek. K tomu slouží tzv. inverzní Z-skóre, označované jako Z'_{ij} , které představuje obrácenou hodnotu původního Z-skóre. Inverze se vypočítá podle vztahu:

$$Z'_{ij} = \max(Z_j) - Z_{ij} \quad (2)$$

kde $\max(Z_j)$ je nejvyšší dosažené Z-skóre daného indikátoru napříč všemi obcemi. Tím se zajistí, že i u původně negativních ukazatelů bude vyšší hodnota znamenat lepší stav. Inverze tedy sjednocuje směr všech indikátorů a umožňuje jejich následné sčítání do souhrnného indexu. Pokud by k převrácení nedošlo, negativní indikátory by celkový výsledek zkreslovaly opačným směrem.

Podle Heřmanové (2012) bude po standardizaci všech indikátorů pro každou oblast (ekonomickou, sociální a environmentální) vypočítán aritmetický průměr z příslušných Z-skóre. Z těchto tří průměrů se následně stanoví celkové skóre kvality života dané obce – kompozitní index, který umožňuje srovnání obcí mezi sebou.

Po představení kompozitního indexu založeného na standardizaci pomocí směrodatné odchylky následuje druhá metoda, a to bodovací metoda. Tato metoda umožňuje hodnotit jednotlivé indikátory na základě předem stanovených bodových intervalů. V následující části je tato metoda podrobně vysvětlena.

Metoda 2: Bodovací metoda

Druhá použitá metoda vychází z principu bodového ohodnocení jednotlivých indikátorů, které vyjadřují úroveň kvality života v obcích. Tento přístup umožňuje přiřadit každé obci určité skóre na základě její relativní pozice vůči ostatním sledovaným obcím (Scholleová, 2009). Bodovací metody se v regionálních analýzách často využívají díky své jednoduchosti, přehlednosti a snadné interpretaci, jak uvádí i Heřmanová (2012).

V rámci této práce je bodovací metoda realizována pomocí standardizace hodnot indikátorů na společnou škálu 0–1 000 bodů. Pro zajištění vzájemné porovnatelnosti jsou zde použity stejné indikátory jako v první metodě. U každého ukazatele je nejprve určena obec s nejlepší hodnotou – tedy takovou, která představuje z hlediska hodnocené oblasti nejpriznivější výsledek.

- U pozitivních indikátorů (např. podíl veřejné zeleně nebo počet dokončených bytů) odpovídá nejlepší hodnotě maximum.
- U negativních indikátorů (např. míra nezaměstnanosti nebo kriminalita) odpovídá nejlepší hodnotě minimum.

Obec s nejlepší hodnotou získává 1 000 bodů a ostatní obce jsou ohodnoceny poměrnou hodnotou v promile vůči této nejlepší hodnotě. Pokud je nejlepší hodnota zároveň minimem, používá se převrácený poměr, aby vyšší počet bodů odpovídal lepšímu výsledku. Výsledné skóre obce je stanoveno součtem bodů ze všech použitých indikátorů.

Dříve než budou jednotlivé metody aplikovány v praktické části, je vhodné představit indikátory kvality života, která tvoří základ výzkumu. Následující část se proto věnuje jejich charakteristice.

3.2. Indikátory kvality života

Kvalita života bude hodnocena prostřednictvím tří základních oblastí (ekonomická, sociálně-politická a environmentální). Výběr indikátorů uvedených v tabulce níže vychází jednak z jejich častého zastoupení v odborné literatuře zabývající se měřením kvality života v obcích a také z požadavku na dostupnost a srovnatelnost dat na úrovni obcí v České republice. Jednotlivé oblasti a jejich použité indikátory jsou znázorněny v tabulce číslo 6.

Tabulka 6: Oblasti hodnocení kvality života a jejich indikátory

Oblast	Použité indikátory	Výzkumy
Ekonomická	Míra nezaměstnanosti, index stárí, počet dokončených bytů v obci, počet podnikajících fyzických osob	Murgaš (2009), Mederly, Nováčka a Topercera (2004)
Sociálně-politická	Počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel, počet rozvodů na 100 sňatků, počet obyvatel s VŠ vzděláním, veřejné občanské vybavení v obci (např. kulturní domy, knihovny, kina), počet zjištěných trestných činů, volební účast v krajských volbách	Patil a Sharma (2020), Węziak-Białowolské (2016), Potůček a kol. (2002)
Environmentální	Podíl veřejné zeleně v obci, emise CO, emise PH10	Węziak-Białowolska (2016), Murgaš (2009)

Zdroj: vlastní zpracování

Indikátory znázorněné v tabulce tvoří základ pro následnou analýzu kvality života ve vybraných obcích. Jejich hodnocení bude provedeno formou porovnání dvou časových období, přičemž základní analýza vychází z nejnovějších dostupných dat vztahujících se převážně k roku 2024. V případech, kdy údaje za tento rok nebyly k dispozici, byl použit nejbližší dostupný rok (pro ukazatele veřejné občanské vybavení v obci a počet obyvatel s VŠ vzděláním se jedná o rok 2021 a pro ukazatele emisí CO a PH10 se jedná o rok 2023). Pro zachycení vývoje v čase je hodnocení doplněno o srovnání s obdobím kolem roku 2018 opět s využitím nejbližších dostupných dat (pro ukazatele počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel a volební účast v krajských volbách se jedná o rok 2020, pro ukazatel veřejné občanské vybavení v obci se jedná o rok 2016 a pro ukazatel počet obyvatel s VŠ vzděláním se jedná o rok 2011).

U většiny použitých indikátorů jsou hodnoty vyjádřeny relativně, tedy přepočtené na počet obyvatel, případně formou míry či procentního podílu, aby byla zajištěna jejich srovnatelnost mezi obcemi s rozdílnou velikostí populace. U vybraných ukazatelů však byly záměrně použity absolutní hodnoty, a to v souladu s metodickým přístupem vybraných předchozích výzkumů. Konkrétně se jedná o ukazatele počet zjištěných trestných činů a počet dokončených bytů v obci, které jsou převzaty z metodiky Potůčka a kol. (2002), a dále o ukazatel podnikatelé – fyzické osoby, jenž je využíván v práci Murgaše (2009).

V rámci sociálně-politické oblasti je do analýzy zařazena také volební účast v krajských volbách, která slouží jako indikátor občanské a politické participace obyvatel. Další ukazatel, indikátor veřejného občanského vybavení, je sledován na úrovni správního obvodu obce s rozšířenou působností, nikoliv na úrovni jednotlivých měst, jelikož detailnější data pro samotné obce nejsou dostupná. Tento ukazatel zahrnuje široké spektrum veřejných služeb a zařízení, mezi něž patří například kulturní domy, kina, knihovny, sportovní a volnočasová zařízení, turistická informační centra či další veřejná infrastruktura. Indikátor trestných činů zahrnuje široké spektrum kriminality, včetně násilné trestné činnosti, majetkových deliktů, dopravních nehod či trestných činů proti obecné bezpečnosti. Počet praktických lékařů zahrnuje všechny typy samostatných ordinací, včetně všeobecných praktických lékařů, specialistů, gynekologů, stomatologů a pediatriů. Vzdělanostní struktura obyvatelstva je reprezentována podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

V případě environmentální oblasti bylo rovněž nutné zohlednit omezení vyplývající z dostupnosti dat. Údaj o zeleni v hektarech zahrnuje okrasné zahrady, uliční a sídlištní zeleň, parky a další funkční či rekreační plochy. Údaje o emisích CO a PM10 byly čerpány z emisní bilance REZZO 1–4. Vzhledem k tomu, že tyto statistiky nejsou k dispozici na úrovni jednotlivých měst ani okresů, byly pro účely analýzy použity hodnoty za kraje, ve kterých se sledovaná města nacházejí.

3.3. Charakteristika analyzovaných měst

Pro další analýzu kvality života je nezbytné představit základní srovnání vybraných měst – Pardubic, Liberce a Hradce Králové. Všechna tři města spadají do stejného regionu soudržnosti NUTS 2 Severovýchod (ČSÚ, 2024), avšak do odlišných krajů na úrovni NUTS 3 (Pardubice – Pardubický kraj, Liberec – Liberecký kraj, Hradec Králové – Královéhradecký kraj). To umožňuje sledovat nejen jejich vzájemné rozdíly, ale také specifické regionální podmínky, které mohou ovlivňovat kvalitu života. Protože se jedná o krajská města s obdobným administrativním postavením a srovnatelnou velikostí a funkcemi, představují významná regionální centra, která se v řadě ukazatelů podobají, avšak zároveň vykazují rozdíly důležité pro následné hodnocení kvality života. To dokazuje následující tabulka 7, která shrnuje vybrané demografické, ekonomické a prostorové charakteristiky, jež slouží jako výchozí rámec pro další analýzy.

Tabulka 7: Vybrané indikátory pro srovnání měst

Město	Počet obyvatel	Průměrný věk	Nezaměstnanost (%)	Počet ekonomických subjektů	Příjmy rozpočtu obcí (tis. Kč)
Pardubice	92 319	43,4	3,60	23 422	3 357 625
Liberec	108 090	42,8	4,04	28 699	3 895 738
Hradec Králové	94 311	44,5	3,14	25 729	3 467 842

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ (2024)

Z uvedených hodnot je patrné, že města se liší zejména počtem obyvatel, ekonomickou aktivitou a výší rozpočtových příjmů. Liberec má nejvyšší počet obyvatel i největší počet ekonomických subjektů, zatímco Hradec Králové vykazuje nejnižší míru nezaměstnanosti a nejvyšší průměrný věk. Rozdíly v příjmech rozpočtů odrážejí finanční kapacitu měst, která se může promítat do rozsahu veřejných služeb a infrastruktury.

Město Pardubice

Statutární město Pardubice (2024) uvádí, že Pardubice se nachází ve východní části České republiky a je sídelním městem Pardubického kraje. Leží na soutoku řek Labe a Chrudimky a představuje přirozené administrativní, hospodářské, dopravní a kulturní centrum regionu. Historie města sahá až do 13. století, přičemž výrazný rozvoj nastal v období renesance za vlády rodu Pernštejnů. Dnes jsou Pardubice moderním statutárním městem s univerzitou, letištěm, průmyslovou základnou a bohatým kulturním životem.

Ekonomicky jsou Pardubice významným průmyslovým centrem, zejména v oblasti chemie (Synthesia), elektrotechniky a dopravy. Ve městě sídlí Univerzita Pardubice, která významně přispívá k rozvoji vzdělanostního potenciálu regionu. Kultura a sport hrají v životě města důležitou roli – Pardubice jsou známé pořádáním Velké pardubické steeplechase a hokejovým klubem HC Dynamo Pardubice. Veřejná správa a městské služby se soustředí na rozvoj dostupného bydlení, infrastruktury a kvality života obyvatel. Pardubice jsou zároveň městem zeleně, s rozsáhlými parky a možnostmi volnočasového vyžití. Město je dobře dopravně napojeno – nachází se zde mezinárodní letiště, železniční uzel a napojení na dálnici D35.

Město Liberec

Visit Liberec (2024) uvádí, že Liberec je statutární město a správní centrum Libereckého kraje, ležící v malebném údolí mezi Jizerskými horami a Ještědským

hřbetem na severu České republiky. Díky své poloze v blízkosti hranic s Německem a Polskem má významné přeshraniční vazby a dlouhodobě slouží jako přirozené centrum regionu. Historie města sahá až do 14. století, přičemž největšího rozmachu dosáhl Liberec v 19. století jako centrum textilního průmyslu.

Dnes je Liberec moderním městem, které spojuje průmyslovou tradici s rozvinutým sektorem služeb, vzděláváním, turismem a kulturním životem. Dominantou města je hora Ještěd s ikonickou televizní věží a holetem, který je považován za mistrovské dílo české architektury. Mezi hlavní turistické cíle patří také Liberecká radnice, zoologická a botanická zahrada, iQLANDIA, centrum, centrum Babylon a pestré kulturní akce po celý rok. Liberec je rovněž městem vzdělání – sídlí zde Technická Univerzita v Liberci, která přispívá k inovacím i regionálnímu rozvoji.

Město je dobře dopravně napojeno s přístupem na silniční tah část I/35 (část evropské trasy E442) a disponuje rozsáhlým systémem veřejné dopravy včetně tramvají. Liberec dlouhodobě rozvíjí udržitelný urbanismus, klade důraz na revitalizaci veřejných prostor, podporu zeleně a kvalitu života svých obyvatel.

Město Hradec Králové

Město Hradec Králové (2025) uvádí, že Hradec Králové je statutární město a metropole Královéhradeckého kraje, ležící ve východních Čechách na soutoku řek Labe a Orlice. Patří k nejstarším českým městům – jeho historie sahá až do raného středověku a od 14. století nesl přídomek „králové“, jelikož byl věnován českým královnám jako věnné město. Dnes představuje významné regionální centrum vzdělávání, kultury, zdravotnictví i průmyslu.

Město je známé svou urbanistickou koncepcí, kterou na počátku 20. století rozvíjeli významní architekti Jan Kotěra a Josef Gočár. Díky jejich práci je Hradec Králové často označován jako „Salon republiky“. Mezi dominanty města patří Bílá věž, katedrála sv. Ducha a renesanční radnice na Velkém náměstí.

Hradec Králové se vyznačuje vysokou kvalitou života, bohatým kulturním děním a rozvinutou infrastrukturou. Sídlí zde Univerzita Hradec Králové a Lékařská fakulta Univerzity Karlovy, což městu dodává univerzitní charakter a podporuje rozvoj vzdělanosti. Město rovněž klade důraz na ekologicky udržitelný rozvoj, cyklodopravu a revitalizaci veřejných prostor.

4. ANALÝZA KVALITY ŽIVOTA VE VYBRANÝCH OBCÍCH

Následující část práce se zaměří na prezentaci a interpretaci výsledků hodnocení kvality života ve vybraných obcích. Kapitola je rozdělena do dvou podkapitol, přičemž první se věnuje výsledkům analýzy kompozitního indexu se standardizací pomocí Z-skóre a druhá se zaměřuje na výsledky bodovací metody. V obou případech jsou nejprve představeny výsledky jednotlivých oblastí kvality života a následně je provedeno jejich vzájemné porovnání mezi sledovanými městy.

4.1. Kompozitní index se standardizací pomocí Z-skóre

V této části práce je aplikována první metoda hodnocení kvality života, a to kompozitní index se standardizací pomocí Z-skóre. Hodnocení je provedeno ve třech základních oblastech – ekonomické, sociálně-politické a environmentální, přičemž každá z nich je posuzována prostřednictvím předem definovaných indikátorů, jejichž výběr a zdůvodnění jsou podrobně popsány v kapitole 3. Veškerá vstupní data, hodnoty jednotlivých ukazatelů, výsledky standardizace pomocí Z-skóre i případné inverzní transformace jsou uvedeny v Příloze A diplomové práce. Výsledky vztahující se k druhému sledovanému období jsou soustředěny v Příloze B diplomové práce.

4.1.1. Ekonomická oblast

Výsledky hodnocení ekonomické oblasti pomocí kompozitního indexu se standardizací pomocí Z-skóre za nejnovější období jsou uvedeny v tabulce 8. Tabulka obsahuje původní hodnoty jednotlivých indikátorů, vypočtené hodnoty Z-skóre a v případě potřeby také inverzní hodnoty Z' .

Hodnocení vychází z principu, že čím vyšší hodnota Z-skóre, tím příznivější je výsledek daného města v rámci daného indikátoru. U indikátorů, u nichž vyšší hodnota představuje zhoršení situace (např. míra nezaměstnanosti nebo index stáří), je proto použita inverzní hodnota Z' , aby vyšší výsledná hodnota vždy odpovídala příznivějšímu hodnocení. Díky tomuto postupu jsou všechny indikátory v tabulce interpretovány jednotným způsobem a jsou vzájemně porovnatelné.

Tabulka 8: Ekonomická oblast (Z-skóre, nejnovější období)

Indikátor	Město								
	Pardubice			Liberec			Hradec Králové		
	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'
Míra nezaměstnanosti (%)	2,09	-0,70	1,85	3,42	1,15	0,00	2,27	-0,45	1,60
Počet dokončených bytů	355	0,14	-	307	-1,14	-	365	0,73	-
Index stáří	139,8	0,02	0,97	120,9	-1,01	2,00	157,6	0,99	0,00
Podnikatelé – fyzické osoby	25 444	-1,06	-	33 141	0,93	-	30 004	0,12	-

Zdroj: vlastní zpracování

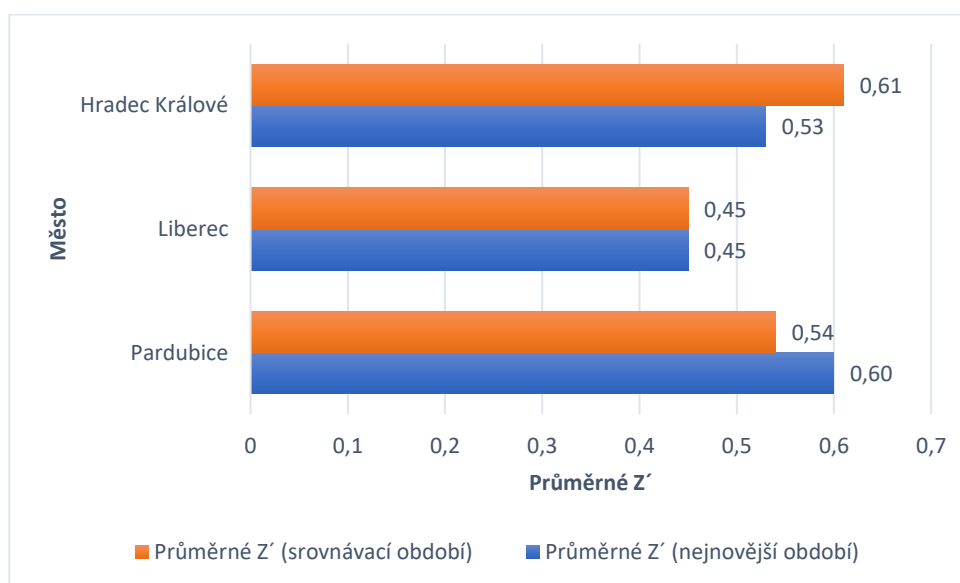
Z výsledků vyplývá, že mezi sledovanými městy se v ekonomické oblasti nejvýrazněji liší situace na trhu práce a intenzita bytové výstavby, přičemž Hradec Králové dosahuje nejprůzračnějších hodnot míry nezaměstnanosti a Pardubice výrazně převyšují ostatní města v počtu dokončených bytů. Současně se potvrzují rozdíly v ekonomické aktivitě obyvatel, kdy Hradec Králové a Liberec vykazují vyšší hodnoty počtu podnikatelů – fyzických osob než Pardubice, což poukazuje na odlišnou strukturu místních ekonomik. Dále byla analýza provedena také pro srovnávací období. Výsledky hodnocení ekonomické oblasti pro toto období jsou uvedeny v tabulce 9, která zachycuje stejné indikátory jako v případě nejnovějšího dostupného období a umožňuje sledovat změny v jejich standardizovaných hodnotách v čase.

Tabulka 9: Ekonomická oblast (Z-skóre, srovnávací období)

Indikátor	Město								
	Pardubice			Liberec			Hradec Králové		
	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'
Míra nezaměstnanosti (%)	3,60	0,01	0,98	4,04	0,99	0,00	3,14	-1,01	1,99
Počet dokončených bytů	276	1,14	-	219	-0,39	-	206	-0,74	-
Index stáří	140,6	-0,28	1,39	131,7	-0,83	1,94	163,1	1,11	0,00
Podnikatelé – fyzické osoby	23 730	-1,10	-	26 301	0,25	-	27 432	0,85	-

Zdroj: vlastní zpracování

Ve srovnávacím období dosahují všechna sledovaná města příznivějších hodnot ekonomické oblasti než v nejnovějším období, především u míry nezaměstnanosti a bytové výstavby, které vykazují vyšší standardizované hodnoty. Oproti srovnávacímu období se v nejnovějším období zhoršila také podnikatelská aktivita, což je nejvýrazněji patrné v Liberci, kde došlo k výraznému poklesu počtu podnikatelů – fyzických osob. Po zprůměrování standardizovaných hodnot jednotlivých ekonomických indikátorů bylo pro každé město stanoveno souhrnné skóre ekonomické oblasti. Graf číslo 1 znázorňuje průměrné hodnoty Z' za ekonomickou oblast pro obě sledovaná období, čímž poskytuje přehled o relativním postavení jednotlivých měst v rámci této oblasti.

Graf 1: Ekonomická oblast – průměrné Z' (nejnovější a srovnávací období)

Zdroj: vlastní zpracování

Graf číslo 1 ukazuje změnu průměrných standardizovaných hodnot ekonomické oblasti mezi sledovanými obdobími. Ve srovnávacím období dosahoval nejvyšší hodnoty Hradec Králové, zatímco v nejnovějším období vykazují nejvyšší souhrnné skóre Pardubice. Liberec si v obou obdobích udržuje stejnou hodnotu průměrného skóre.

4.1.2. Sociálně-politická oblast

Výsledky hodnocení sociálně-politické oblasti pomocí kompozitního indexu se standardizací pomocí Z -skóre jsou uvedeny v tabulce 10. Tabulka obsahuje původní hodnoty jednotlivých indikátorů, vypočtené hodnoty Z -skóre a v případě potřeby také inverzní hodnoty Z' . Způsob interpretace hodnot odpovídá postupu uvedenému v části věnované ekonomické oblasti.

Tabulka 10: Sociálně-politická oblast (Z-skóre, nejnovější období)

Indikátor	Město								
	Pardubice			Liberec			Hradec Králové		
	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'
Počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel	3,23	0,29	-	2,48	-1,11	-	3,51	0,82	-
Počet rozvodů na 100 sňatků	37,77	-0,99	2,00	53,74	1,01	0,00	45,63	-0,01	1,02
Trestné činy	10 507	-0,62	1,77	34 596	1,15	0,00	11 809	-0,53	1,68
Veřejné občanské vybavení v obcích	214	-0,05	-	135	-0,97	-	307	1,03	-
Obyvatelé s VŠ vzděláním	15 755	-0,93	-	16 927	-0,13	-	18 670	1,06	-
Volební účast v krajských volbách (%)	32,91	-1,09	-	34,71	0,22	-	35,59	0,87	-

Zdroj: vlastní zpracování

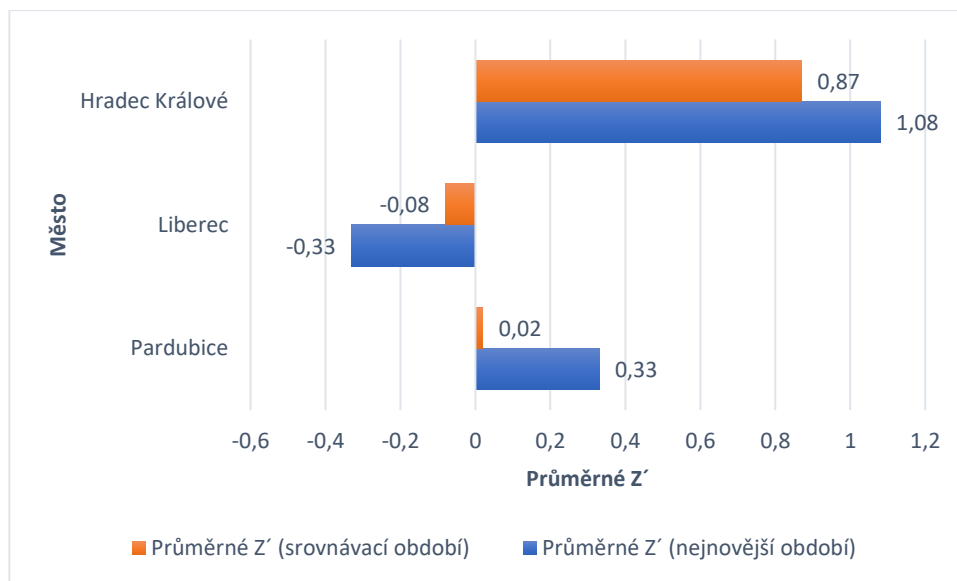
Z výsledků vyplývá, že v sociálně-politické oblasti se mezi sledovanými městy nejvýrazněji liší dostupnost zdravotní péče, úroveň veřejného občanského vybavení a míra kriminality, přičemž Hradec Králové dosahuje nejpříznivějších hodnot v dostupnosti lékařů a Pardubice vycházejí nejlépe z hlediska bezpečnosti. Naopak Liberec vykazuje slabší postavení zejména v kriminalitě a stabilitě rodinného prostředí, zatímco volební účast se mezi městy liší pouze mírně a naznačuje relativně vyrovnanou úroveň občanské participace. Výsledky hodnocení sociálně-politické oblasti pro srovnávací období jsou uvedeny v tabulce 11. Tabulka zahrnuje stejné indikátory jako v případě nejnovějšího dostupného období, přičemž jednotlivé ukazatele vycházejí z nejbližších dostupných dat vztahujících se k srovnávacímu období. Toto uspořádání umožňuje sledovat změny ve standardizovaných hodnotách sociálně-politické oblasti v čase při zachování maximální možné datové srovnatelnosti.

Tabulka 11: Sociálně-politická oblast (Z-skóre, srovnávací období)

Indikátor	Město								
	Pardubice			Liberec			Hradec Králové		
	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'
Počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel	3,10	0,08	-	2,61	-1,04	-	3,48	0,96	-
Počet rozvodů na 100 sňatků	50,12	0,68	0,00	44,76	-1,15	1,83	49,48	0,46	0,22
Trestné činy	10 050	-1,05	1,99	15 474	0,94	0,00	13 200	0,11	0,83
Veřejné občanské vybavení v obcích	201	-0,14	-	137	-0,93	-	298	-1,06	-
Obyvatelé s VŠ vzděláním	12 186	-0,88	-	13 128	-0,21	-	14 950	1,09	-
Volební účast v krajských volbách (%)	41,96	-0,95	-	43,43	-0,10	-	45,40	1,04	-

Zdroj: vlastní zpracování

Časové srovnání sociálně-politické oblasti ukazuje, že srovnávací období bylo z hlediska bezpečnosti a občanské participace příznivější než nejnovější období, přičemž v novějším období dochází zejména k nárůstu kriminality a poklesu volební účasti. Naopak pozitivní vývoj v nejnovějším období je patrný u vzdělanostní struktury obyvatel a částečně také u rodinné stability, což však celkový nepříznivý posun sociálně-politické oblasti plně nekompensuje. Po zprůměrování standardizovaných hodnot jednotlivých sociálně-politických indikátorů bylo pro každé město stanoveno souhrnné skóre sociálně-politické oblasti. Graf číslo 2 znázorňuje průměrné hodnoty Z' za sociálně-politickou oblast pro obě sledovaná období, čímž poskytuje přehled o relativním postavení jednotlivých měst v rámci této oblasti.

Graf 2: Sociálně-politická oblast – průměrné Z' (nejnovější a srovnávací období)

Zdroj: vlastní zpracování

Graf číslo 2 znázorňuje změnu průměrných standardizovaných hodnot sociálně-politické oblasti mezi sledovanými obdobími. Ve obou obdobích dosahuje nejvyššího souhrnného skóre Hradec Králové, jehož hodnocení se v nejnovějším období dále zvyšuje. Pardubice zaznamenávají mírné zlepšení, zatímco Liberec vykazuje v obou obdobích nejnižší průměrné hodnoty sociálně-politického skóre.

4.1.3. Environmentální oblast

Výsledky hodnocení environmentální oblasti pomocí kompozitního indexu se standardizací pomocí Z-skóre jsou uvedeny v tabulce 12. Tabulka obsahuje původní hodnoty jednotlivých indikátorů, vypočtené hodnoty Z-skóre a v případě potřeby také inverzní hodnoty Z'. Způsob interpretace hodnot odpovídá postupu uvedenému v části věnované ekonomické oblasti.

Tabulka 12: Environmentální oblast (Z-skóre, nejnovější období)

Indikátor	Město								
	Pardubice			Liberec			Hradec Králové		
	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'
Podíl zeleně (ha)	241,27	0,89	-	216,33	0,19	-	170,41	-1,08	-
Emise CO (t/rok)	36 516,5	0,14	0,78	41 968,5	0,92	0,00	28 227,4	-1,06	1,98
Emise PM 10 (t/rok)	2 895,8	-0,12	1,18	4 217,3	1,06	0,00	1 983,4	-0,93	1,99

Zdroj: vlastní zpracování

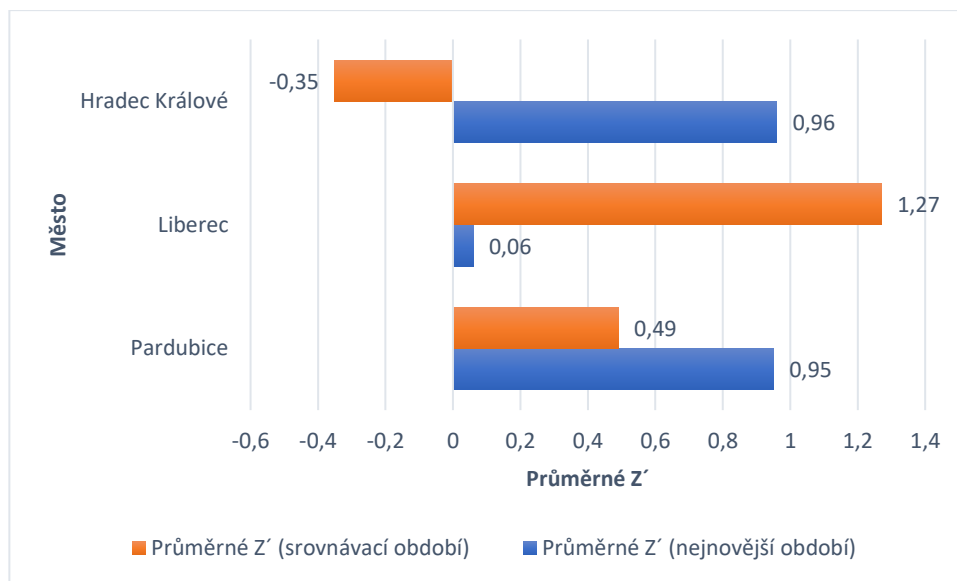
Environmentální výsledky ukazují, že mezi sledovanými městy se nejvýrazněji liší podíl městské zeleně a úroveň emisní zátěže, přičemž Pardubice vynikají rozsahem zelených ploch a Hradec Králové dosahuje nejpriznivějších hodnot emisí CO a PM10. Liberec se naopak v nejnovějším období nachází v méně příznivé pozici, neboť kombinuje vyšší emisní zátěž s absencí výraznější výhody v ostatních environmentálních ukazatelích. Výsledky hodnocení environmentální oblasti pro srovnávací období (rok 2018) jsou uvedeny v tabulce 13. Tabulka zahrnuje stejné indikátory jako v případě nejnovějšího dostupného období, přičemž jednotlivé ukazatele vycházejí z nejbližších dostupných dat vztahujících se k období kolem roku 2018. Toto uspořádání umožňuje sledovat změny ve standardizovaných hodnotách environmentální oblasti v čase při zachování maximální možné datové srovnatelnosti.

Tabulka 13: Environmentální oblast (Z-skóre, srovnávací období)

Indikátor	Město								
	Pardubice			Liberec			Hradec Králové		
	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'	Hodnota	Z	Z'
Podíl zeleně (ha)	240,6	0,93	-	212,7	0,13	-	170,8	-1,06	-
Emise CO (t/rok)	32 588,6	0,36	0,41	23 502,7	-1,13	1,90	35 067,3	0,77	0,00
Emise PM 10 (t/rok)	2 400,0	0,51	0,13	1 574,9	-1,15	1,79	2 462,8	0,64	0,00

Zdroj: vlastní zpracování

Časové srovnání environmentální oblasti ukazuje, že ve srovnávacím období se mezi městy nejvýrazněji lišily zejména hodnoty emisní zátěže, zatímco podíl městské zeleně byl relativně vyrovnaný. Ve srovnávacím období vykazoval Liberec nejpriznivější hodnoty emisí CO i PM10, což jej v této oblasti zvýhodňovalo oproti Pardubicím a Hradci Králové a významně ovlivňovalo celkové hodnocení environmentální oblasti. Po zprůměrování standardizovaných hodnot jednotlivých environmentálních indikátorů bylo pro každé město stanoveno souhrnné skóre environmentální oblasti. Graf číslo 3 znázorňuje průměrné hodnoty Z' za environmentální oblast pro obě sledovaná období, čímž poskytuje přehled o relativním postavení jednotlivých měst v rámci této oblasti.

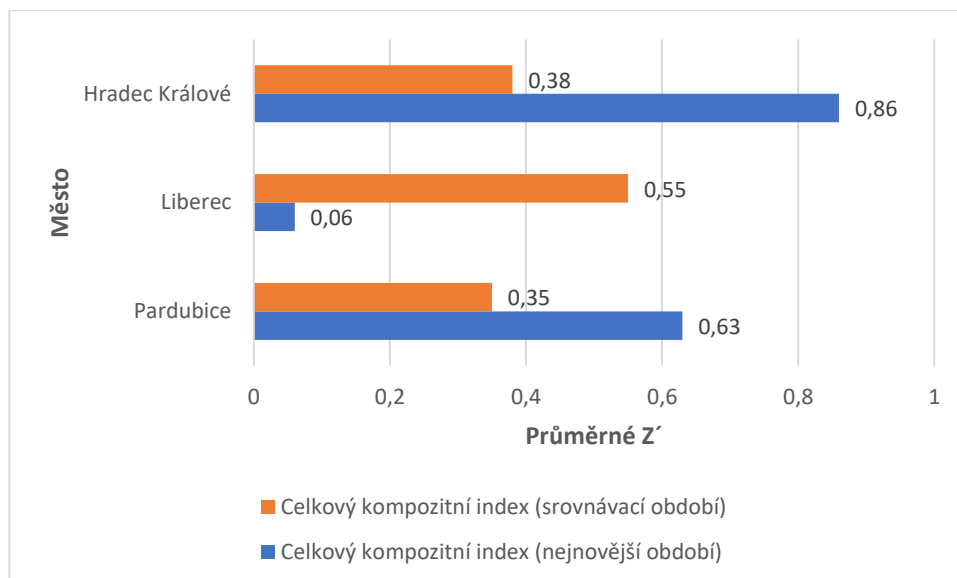
Graf 3: Environmentální oblast – průměrné Z' (nejnovější a srovnávací období)

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že v environmentální oblasti došlo mezi sledovanými obdobími k výrazným změnám v relativním postavení měst. Ve srovnávacím období dosahoval nejvyššího průměrného standardizovaného skóre Liberec, zatímco v nejnovějším období vykazují nejpříznivější hodnoty Pardubice a Hradec Králové, u nichž došlo k výraznému zlepšení hodnocení. Liberec naopak zaznamenává zřetelný pokles průměrného skóre, což se promítá do oslabení jeho pozice v rámci environmentální oblasti.

4.1.4. Celkový kompozitní index

Na základě průměrných standardizovaných hodnot za ekonomickou, sociálně-politickou a environmentální oblast byl pro každé ze sledovaných měst sestaven celkový kompozitní index kvality života. Tento index představuje syntetický ukazatel, který umožňuje shrnout dílčí výsledky jednotlivých oblastí do jednoho komplexního hodnocení a vzájemně porovnat úroveň kvality života mezi vybranými městy. Výsledná hodnota kompozitního indexu tak odráží relativní postavení jednotlivých měst v rámci sledovaného souboru a umožňuje identifikovat rozdíly nejen mezi městy navzájem, ale také změny jejich pozice v čase. Výsledné hodnoty kompozitního indexu za obě sledovaná období jsou přehledně znázorněny na grafu č. 4, který ilustruje vývoj celkového hodnocení kvality života ve sledovaných městech.

Graf 4: Vývoj kompozitního indexu – vybraná města

Zdroj: vlastní zpracování

Graf znázorňuje změny celkového kompozitního indexu kvality života mezi roky 2018 a 2024 ve sledovaných městech. Ve srovnávacím období dosahoval nejvyšší hodnoty Liberec, zatímco v nejnovějším období se do čela hodnocení posouvá Hradec Králové, který zaznamenává výrazné zlepšení celkového skóre. Pardubice rovněž vykazují nárůst hodnoty indexu, i když méně výrazný než Hradec Králové. Naopak Liberec mezi sledovanými obdobími zaznamenává pokles celkového kompozitního indexu a v nejnovějším období dosahuje nejnižší hodnoty ze všech hodnocených měst.

Po aplikaci první metody hodnocení kvality života založené na kompozitním indexu se standardizací pomocí Z-skóre je v následující části práce představena a aplikována druhá metoda hodnocení, a to bodovací metoda.

4.2. Bodovací metoda

V následující části analýzy je aplikována druhá metoda hodnocení kvality života – bodovací metoda, která doplňuje výsledky získané pomocí kompozitního indexu se standardizací pomocí Z-skóre. Cílem jejího využití je nabídnout alternativní pohled na hodnocení kvality života a ověřit stabilitu pořadí sledovaných měst při použití odlišného způsobu agregace indikátorů.

Výsledky aplikace bodovací metody jsou shrnuty v tabulce 15, která přehledně zachycuje bodové ohodnocení jednotlivých indikátorů v ekonomické, sociálně-politické a environmentální oblasti u sledovaných měst. Postup výpočtu je uveden v kapitole číslo

3. Součástí tabulky jsou rovněž souhrnné bodové hodnoty za jednotlivé oblasti i celkový počet bodů, který umožňuje komplexní porovnání relativní úrovně kvality života mezi městy na základě nejnovějších dostupných dat.

Tabulka 14: Výsledky bodovací metody (nejnovější dostupná data)

Indikátor	Město		
	Pardubice	Liberec	Hradec Králové
	Počet bodů		
Míra nezaměstnanosti (%)	872	777	1 000
Index stáří	937	1 000	808
Počet dokončených bytů	1 000	794	746
Podnikatelé – fyzické osoby	865	959	1 000
Ekonomická oblast – celkem	3674	3530	3554
Počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel	920	707	1 000
Počet rozvodů na 100 sňatků	1 000	703	828
Trestné činy	1 000	304	890
Veřejné občanské vybavení v obcích	697	440	1 000
Obyvatelé s vysokoškolským vzděláním	844	907	1 000
Volební účast v krajských volbách (%)	925	975	1 000
Sociálně-politická oblast – celkem	5386	4036	5718
Podíl zeleně (ha)	1 000	897	706
Emise CO (t/rok)	773	673	1 000
Emise PM10 (t/rok)	685	470	1 000
Environmentální oblast – celkem	2 458	2 040	2 706
Celkový počet bodů	11 518	9 606	11 978

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat ČSÚ

Výsledky bodovací metody ukazují odlišné profilové silné stránky jednotlivých měst. Nejvyššího celkového bodového zisku dosahuje Hradec Králové (11 978 bodů), a to zejména díky dominantním výsledkům v sociálně-politické a environmentální oblasti, kde získává nejvyšší bodové hodnocení ze všech sledovaných měst. Pardubice se s celkovým ziskem 11 518 bodů umísťují na druhém místě, přičemž jejich hlavní předností je ekonomická oblast, ve které dosahují nejvyššího souhrnného bodového skóre. Liberec vykazuje nejnižší celkový počet bodů (9 606 bodů), především v důsledku slabších výsledků v sociálně-politické a environmentální oblasti, zatímco jeho ekonomické hodnocení je spíše vyrovnané, avšak nedostačující ke snížení celkového odstupu od ostatních měst.

Pro účely časového porovnání je bodovací metoda aplikována rovněž na data vztahující se převážně k roku 2018. Použity jsou shodné indikátory i stejný princip

bodového hodnocení jako u nejnovějšího období, což umožňuje sledovat změny v relativním postavení jednotlivých měst v čase. Výsledky bodovací metody pro starší období jsou shrnuty v tabulce 16, která uvádí bodové hodnocení jednotlivých indikátorů, dílčích oblastí i celkové skóre kvality života.

Tabulka 15: Výsledky bodovací metody (srovnávací období)

Indikátor	Město		
	Pardubice	Liberec	Hradec Králové
	Počet bodů		
Míra nezaměstnanosti	1 000	611	921
Index stáří	865	1 000	767
Počet dokončených bytů	973	841	1 000
Podnikatelé – fyzické osoby	768	1 000	905
Ekonomická oblast – celkem	3 606	3 452	3 593
Počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel	891	750	1 000
Počet rozvodů na 100 sňatků	893	1 000	905
Trestné činy	1 000	649	761
Veřejné občanské vybavení v obcích	674	460	1 000
Obyvatelé s vysokoškolským vzděláním	815	878	1 000
Volební účast v krajských volbách	924	957	1 000
Sociálně-politická oblast – celkem	5197	4694	5666
Podíl zeleně	1 000	884	710
Emise CO	721	1 000	670
Emise PM10	656	1 000	639
Environmentální oblast – celkem	2 377	2 884	2 019
Celkový počet bodů	11 180	11 030	11 278

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat ČSÚ

Výsledky bodovací metody ukazují, že mezi srovnávacím a nejnovějším hodnocením nedochází k zásadním změnám v celkovém pořadí měst a zaznamenané rozdíly vyplývají spíše z dílčích posunů v jednotlivých oblastech. Ekonomická oblast vykazuje u všech tří měst velmi vyrovnané bodové zisky a potvrzuje svůj dlouhodobě stabilní charakter, přičemž Pardubice dosahují nejvyššího ekonomického hodnocení již ve srovnávacím období. Výraznější rozdíly se dlouhodobě projevují v sociálně-politické oblasti, kde Hradec Králové jednoznačně dominuje, zatímco Liberec zde dosahuje nejslabších výsledků. V environmentální oblasti je ve srovnávacím období nejlépe hodnocen Liberec, zatímco Hradec Králové zde dosahuje nejnižšího bodového zisku. Celkově bodovací metoda potvrzuje stabilitu časového vývoje, přičemž rozdíly mezi městy jsou dlouhodobě utvářeny především sociálně-politickou a environmentální oblastí.

4.3. Srovnání metod hodnocení kvality života

Na závěr praktické části je uvedena přehledová tabulka shrnující výsledky hodnocení kvality života ve sledovaných městech pomocí obou aplikovaných metod – kompozitního indexu se standardizací pomocí Z-skóre a bodovací metody. Tabulka číslo 17 tak umožňuje přímé porovnání výstupů obou metod i zhodnocení vývoje relativního postavení jednotlivých měst v čase.

Tabulka 16: Srovnání výsledků kompozitního indexu a bodovací metody

Město	Kompozitní index		Bodovací metoda (body)	
	nejnovější období	srovnávací období	nejnovější období	srovnávací období
Pardubice	0,63	0,35	11 518	11 180
Liberec	0,06	0,55	9 606	11 030
Hradec Králové	0,86	0,38	11 978	11 278

Zdroj: vlastní zpracování

Přehledová tabulka potvrzuje, že obě použité metody poskytují převážně shodný obraz kvality života ve sledovaných městech, zároveň však poukazují na dílčí rozdíly v jejich časovém vývoji. V srovnávacím období dosahu dle kompozitního indexu nejvyšší hodnoty Liberec, což odráží jeho tehdejší relativně příznivé souhrnné postavení. V nejnovějším období se naopak do čela hodnocení dostává Hradec Králové, který dosahuje nejvyšších hodnot kvality života v obou metodách. Pardubice si po celé sledované období udržují stabilní pozici bez výrazných výkyvů, zejména díky silné ekonomické oblasti. Srovnání tak ukazuje, že zatímco celkové pořadí měst je mezi metodami do značné míry konzistentní, časový vývoj zvyrazňuje posílení Hradce Králové a relativní oslabení Liberce, což podtrhuje přínos kombinace obou hodnotících přístupů.

5. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ A DOPORUČENÍ

Tato kapitola shrnuje hlavní poznatky vyplývající z aplikace dvou metod měření kvality života ve vybraných městech a formuluje praktická doporučení pro jejich využití v podmínkách českých obcí. Struktura kapitoly je rozdělena podle jednotlivých hodnoticích přístupů, přičemž u každé metody jsou popsány její přínosy, omezení a konkrétní doporučení vycházející z výsledků provedené analýzy.

5.1. Kompozitní index (Z-skóre) – shrnutí a doporučení

Kompozitní index založený na standardizaci pomocí Z-skóre umožňuje statisticky podložené porovnání kvality života mezi obcemi na základě relativních odchylek jednotlivých indikátorů od průměru sledovaného souboru. V rámci této práce se ukázalo, že metoda je schopna zachytit i méně výrazné rozdíly mezi městy, zejména v ekonomické a sociálně-politické oblasti, kde se relativní postavení měst lišilo i při podobných absolutních hodnotách ukazatelů. Výhodou indexu je rovněž možnost agregovat indikátory do jednoho syntetického výsledku při zachování jejich vzájemné porovnatelnosti.

Hlavním omezením kompozitního indexu je nižší intuitivnost samotných hodnot Z-skóre, které nejsou bez bližšího vysvětlení snadno interpretovatelné. Analýza dále ukázala, že výsledné pořadí měst je citlivé na výběr indikátorů i na časové vymezení použitých dat. V sociálně-politické oblasti měly například výrazný vliv ukazatele kriminality a dostupnosti zdravotní péče, zatímco v environmentální oblasti sehrály klíčovou roli emisní ukazatele, které byly dostupné pouze na krajské úrovni a nemusí plně odrážet situaci v jednotlivých městech. K omezením dostupnosti dat patří rovněž skutečnost, že indikátor veřejného občanského vybavení je sledován pouze na úrovni správního obvodu obce s rozšířenou působností a Českým statistickým úřadem byl vykazován pouze v letech 2016 a 2021. Podobně podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním vychází ze Sčítání lidu z let 2011 a 2021, což při využití srovnávacího období kolem roku 2018 představuje časově poměrně vzdálené údaje. Omezená je rovněž dostupnost dat pro ukazatel počtu praktických lékařů na 1 000 obyvatel, u něhož je z archivních zdrojů k dispozici pouze rok 2020. Tyto skutečnosti mohou ovlivnit výsledné hodnocení a při vynechání nebo nahrazení uvedených indikátorů by mohlo dojít ke změně relativního postavení sledovaných měst. Za metodické omezení lze dále považovat skutečnost, že některé indikátory byly v rámci této práce využity v absolutním vyjádření, a nikoliv ve formě relativních ukazatelů přepočtených na počet obyvatel či rozlohu obce.

Konkrétně se jedná o indikátory počtu zjištěných trestných činů, počtu dokončených bytů, počtu podnikatelů – fyzických osob a veřejného občanského vybavení v obci. Ačkoli tento postup odpovídá metodickému pojetí vybraných předchozích výzkumů, může vést ke zvýhodnění populačně větších měst, u nichž se přirozeně koncentruje vyšší absolutní počet sledovaných jevů. Pro budoucí výzkumy, případně pro praktickou aplikaci navrženého kompozitního indexu v jiných obcích, lze proto doporučit přepočtení těchto indikátorů na počet obyvatel, případně na rozlohu území. Takový přístup by přispěl k vyšší srovnatelnosti výsledků, snížení vlivu velikosti obce na výsledné hodnocení a ke zvýšení vypovídací schopnosti kompozitního indexu z hlediska reálné kvality života obyvatel.

Na základě provedené analýzy lze kompozitní index doporučit především pro analytické a strategické účely, kdy je cílem systematicky identifikovat silné a slabé stránky obce v jednotlivých oblastech kvality života. Aby nedocházelo ke zkreslení výsledků, je vhodné pracovat s vyváženým souborem indikátorů, nepřevažovat jednu oblast na úkor ostatních a ověřovat citlivost výsledků na vybrané ukazatele, zejména kriminalitu, dostupnost zdravotní péče a emisní zatížení. Pokud to dostupnost dat umožňuje, je rovněž žádoucí zapojit více časových období, což zvyšuje stabilitu a vypovídací schopnost výsledků.

Výsledky práce ukazují, že vynechání některých indikátorů by mohlo vést k výrazné změně relativního postavení měst. V sociálně-politické oblasti je proto vhodné zachovat indikátor volební účasti v krajských volbách, který jako jediný zachycuje politickou dimenzi kvality života a odpovídá vymezení této oblasti. V environmentální oblasti se prokázalo, že emisní ukazatele mají zásadní vliv na celkové hodnocení, a jejich nezahrnutí by vedlo k výraznému přeskupení výsledků, zejména mezi Libercem a ostatními městy. Kompozitní index je tak vhodný zejména pro tvorbu strategických dokumentů, odborných analýz a interní hodnocení rozvoje obcí, kde je kladen důraz na systematické porovnání a identifikaci oblastí vyžadujících zásah samosprávy.

5.2. Bodovací metoda – shrnutí a doporučení

Bodovací metoda hodnotí kvalitu života na základě relativního bodového ohodnocení jednotlivých indikátorů, přičemž nejlepší dosažená hodnota slouží jako referenční základ. Výsledky této práce ukázaly, že metoda poskytuje velmi přehledný obraz o relativním postavení měst, zejména při porovnání souhrnných výsledků

jednotlivých oblastí. Díky převodu hodnot na bodovou škálu je výstup snadno srozumitelný i bez hlubších statistických znalostí.

Omezením bodovací metody je vyšší citlivost na extrémní hodnoty, což se v analýze projevilo zejména v environmentální oblasti, kde výrazně příznivější emisní hodnoty jednoho města vedly k bodovému odstupu od ostatních. Výsledky jsou rovněž silně ovlivněny výběrem referenční hodnoty, neboť nejlepší hodnota v souboru slouží jako základ pro bodové hodnocení všech ostatních měst. Stejně jako u kompozitního indexu je i bodovací metoda omezena dostupností dat v čase a územním členěním některých ukazatelů, kdy bylo nutné pracovat s údaji z odlišných let či z vyšší územní úrovně, což může ovlivnit přesnost časového srovnání. Dalším omezením je skutečnost, že některé indikátory byly v rámci bodovací metody využity v absolutním vyjádření, což může vést ke zvýhodnění populačně větších měst. Pro budoucí výzkumy a praktickou aplikaci bodovací metody je proto vhodné tyto ukazatele přepočítat na počet obyvatel, případně na rozlohu obce, aby byla zvýšena srovnatelnost výsledků a snížen vliv velikosti obce na celkové hodnocení kvality života.

Bodovací metodu lze doporučit zejména v situacích, kdy je cílem rychlé a srozumitelné porovnání obce s jinými městy, a to především pro potřeby prezentace výsledků politickému vedení nebo veřejnosti. Díky přehlednému bodovému vyjádření umožňuje snadno identifikovat oblasti, ve kterých obec výrazně zaostává či naopak dosahuje nadprůměrných výsledků, například v ekonomické nebo sociálně-politické oblasti. Metoda je proto vhodná jako orientační nástroj pro základní benchmarking a komunikaci výsledků mimo odborné prostředí.

Pro smysluplné využití bodovací metody je však nezbytné pracovat obezřetně s indikátory, u nichž se v analýze projevila vysoká citlivost na extrémní hodnoty. V rámci této práce se jednalo zejména o emisní ukazatele v environmentální oblasti a o kriminalitu v oblasti sociálně-politické, kde výrazně odlišné hodnoty jednoho města vedly k výraznému bodovému odstupu od ostatních. Tyto indikátory je vhodné buď doplnit dalšími ukazateli stejné oblasti, nebo jejich vliv vyhodnocovat v kombinaci s analyticky přesnějšími metodami. Bodovací metoda by proto neměla sloužit jako jediný podklad pro strategická rozhodnutí, ale spíše jako doplňkový nástroj, který v kombinaci s kompozitním indexem umožňuje získat vyváženější a lépe interpretovatelný pohled na kvalitu života v obcích.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala problematikou měření kvality života a možnostmi jejího hodnocení na úrovni měst v České republice. Impulsem ke zpracování práce byla skutečnost, že kvalita života představuje komplexní a mnohorozměrný koncept, jehož hodnocení je v praxi zatíženo metodickou nejednotností, rozdílnou dostupností dat a odlišnými přístupy k volbě indikátorů. Práce reaguje na potřebu ověřit, jak různé metody hodnocení kvality života ovlivňují výsledné pořadí měst a jakou vypovídací hodnotu mohou mít pro potřeby místních samospráv.

Teoretická část práce se nejprve zaměřila na vymezení pojmu kvalita života, jeho vývoj a rozdílné přístupy k jeho chápání v odborné literatuře. Pozornost byla věnována jak sociálně-vědním, institucionálním a zdravotnickým přístupům, tak i přehledu objektivních indikátorů a indexů využívaných na mezinárodní i regionální úrovni. Následně byly představeny faktory ovlivňující kvalitu života ve městech, které tvořily teoretické východisko pro výběr indikátorů v praktické části práce. Součástí teoretické části byl rovněž přehled vybraných českých metodik hodnocení kvality života, na jejichž základě byla koncipována vlastní analytická část.

Praktická část práce byla zaměřena na aplikaci dvou metod hodnocení kvality života – kompozitního indexu se standardizací pomocí Z-skóre a bodovací metody – na města Pardubice, Hradec Králové a Liberec. Hodnocení bylo provedeno ve třech oblastech, a to ekonomické, sociálně-politické a environmentální. Analýza vycházela z nejnovějších dostupných dat vztahujících se převážně k roku 2024 a byla doplněna o časové srovnání se srovnávacím obdobím kolem roku 2018, což umožnilo zachytit nejen aktuální stav, ale i změny v relativním postavení měst v čase.

Výsledky kompozitního indexu ukázaly, že v ekonomické oblasti dosahují v nejnovějším období nejpříznivějšího hodnocení Pardubice, zatímco v sociálně-politické a environmentální oblasti se nejlépe umísťuje Hradec Králové. Liberec vykazuje v obou hodnocených obdobích spíše slabší postavení, zejména v sociálně-politické a environmentální oblasti. Časové srovnání potvrdilo, že změny v relativním pořadí měst nejsou výrazné, avšak u některých indikátorů, zejména kriminality, emisní zátěže a bytové výstavby, dochází k patrným posunům mezi sledovanými obdobími.

Bodovací metoda vedla k obdobným závěrům o relativním postavení měst, přičemž nejvyšší celkové bodové hodnocení v nejnovějším období dosáhl Hradec Králové,

následovaný Pardubicemi a Libercem. Metoda se ukázala jako přehledný nástroj pro srovnání měst, avšak zároveň se projevila její vyšší citlivost na extrémní hodnoty některých indikátorů, zejména v environmentální oblasti. Časové srovnání bodovacích výsledků potvrdilo stabilní postavení měst v ekonomické oblasti a přetrvávající rozdíly v oblasti sociálně-politické.

Vzájemné porovnání obou metod ukázalo, že i přes odlišný výpočetní přístup poskytují do značné míry konzistentní pohled na kvalitu života ve sledovaných městech. Zároveň se však potvrdilo, že volba metody ovlivňuje míru detailu, interpretovatelnost výsledků i jejich využitelnost v praxi. Kompozitní index se ukázal jako vhodnější nástroj pro analytické a výzkumné účely, zatímco bodovací metoda je lépe využitelná pro přehlednou prezentaci výsledků a základní benchmarking.

Závěrem lze konstatovat, že cíle diplomové práce byly splněny. Práce prokázala, že kombinace různých metod hodnocení kvality života umožňuje získat vyváženější pohled na úroveň a strukturu kvality života ve městech. Výsledky práce mohou sloužit nejen jako akademický přínos, ale také jako praktický podklad pro místní samosprávy při hodnocení rozvojových priorit, plánování veřejných politik a sledování změn kvality života v čase.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ABDI, Ahmed-Nor Mohamed, Ahmed Ibrahim NAGEYE a Hassan Omar SABRIYE. Examining the effects of public participation on residents' trust in local authorities (case study) [online]. 2025 [cit. 2025-10-24]. *BMC Public Administration*. Dostupné z: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12068641/>
- [2] ACOLIN, Arthur a Vincent REINA. Housing cost burden and life satisfaction. *Journal of Housing and the Built Environment* [online]. 2022 [cit. 2025-06-13]. ISSN 1566-4910. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10901-021-09921-1>
- [3] AIVAZIAN, Sergey. *Quality of Life and Living Standards Analysis: An Econometric Approach*. Berlin: Walter de Gruyter, 2016. ISBN 978-3110316247.
- [4] ALBOUY, David a Bert LUE. Driving to opportunity: Local rents, wages, commuting, and sub-metropolitan quality of life [online]. 2015 [cit. 2025-10-17]. *Journal of Urban Economics*. Dostupné z: <https://davidalbouy.com/s/localqol.pdf>
- [5] ANDRÁŠKO, Ivan. *Quality of Life: An Introduction to the Concept*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6669-4.
- [6] BIANCHI, Gabriel. Dá sa kvalita života merať? *Životné prostredie* [online]. 2005 [cit. 2025-02-28]. ISSN 0044-4863. Dostupné z: https://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2005_6_285_289_bianchi.pdf
- [7] BIRKHOLZ, J. Regional embeddedness is the key: Quantity and quality of regional business opportunity perception [online]. 2025 [cit. 2025-11-11]. *Small Business Economics*. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11187-024-00936-w>
- [8] CHOI, J. K., K. K. MOON, J. KIM a G. JUNG. Examining the Impact of Local Government Competencies on Regional Economic Revitalization: Does Social Trust Matter? *Systems (MDPI)* [online]. 2025 [cit. 2025-10-24]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/systems13010005>
- [9] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Klasifikace územních statistických jednotek – CZ-NUTS* [online]. Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2025-07-15]. Dostupné z: https://csu.gov.cz/klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_-cz_nuts-
- [10] DRASTICHOVÁ, Michaela a Peter FILZMOSER. Factors of Quality of Life in a Group of Selected European Union and OECD Countries [online]. 2021 [cit. 2025-10-16]. Dostupné z: <https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5172>

- [11]EUROSTAT. *Quality of life indicators* [online]. ISSN 2443-8219 [cit. 2025-10-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators
- [12]HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 9788074191060.
- [13]JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.
- [14]KAKLAUSKAS, Artūras a kol. Quality of city life multiple criteria analysis. *Cities* [online]. 2018 [cit. 2025-06-26]. ISSN 0264-2751. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2017.08.002>
- [15]KISVETROVÁ, Helena. *Demence a kvalita života*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5708-6.
- [16]KUBANOVÁ, Jana. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. 3. vyd. Bratislava: Statis, 2008. ISBN 978-80-85659-47-4.
- [17]LI, Yuee a Xiaohui LIU. Health Care Accessibility and Health Outcomes: Evidence From China. *Frontiers in Public Health* [online]. 2024 [cit. 2025-06-09]. ISSN 2296-2565. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1335712>
- [18]LIU, Gordon. Urban air quality and public health in China: A tale of two cities. *Global Environmental Change*. 2001 [cit. 2025-06-09]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/2413271_Urban_Air_Quality_And_Public_Health_In_China_A_Tale_Of_Two_Cities
- [19]LORENC, T., M. PETTICREW, M. WHITEHEAD a D. NEARY. Crime, fear of crime and mental health: synthesis of theory and systematic reviews of interventions and qualitative evidence [online]. *Public Health Research*, 2014 [cit. 2025-06-12]. Dostupné z: <https://clok.uclan.ac.uk/14339/>
- [20]MAGGINO, Filomena a Bruno D. ZUMBO. Measuring the Quality of Life and the Construction of Social Indicators. In: LAND, Kenneth C., Alex C. MICHALOS a M. Joseph SIRGY, eds. *Handbook of Social Indicators and Quality-of-Life Research* [online]. Dordrecht: Springer, 2012. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-94-007-2421-1_10
- [21]MAK, Hei Wan, Rory COULTER a Daisy FANCOURT. Associations between community cultural engagement and life satisfaction, mental distress and mental

- health functioning. *BMJ Open* [online]. 2021 [cit. 2025-06-19]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2020-045512>
- [22] MEDERLY, Peter, Ján TOPERCER a Pavel NOVÁČEK. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje*. Praha: UK FSV CESES, 2004. ISBN 80-239-4389-8.
- [23] MERCER. *Quality of Living City Ranking 2024* [online]. 2024 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://www.mercer.com/insights/total-rewards/talent-mobility-insights/quality-of-living-city-ranking/>
- [24] MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *O Hradci Králové* [online]. 2024 [cit. 2025-11-05]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/o-hradci/ms-1058/p1=105>
- [25] MONOCLE. *Monocle's Quality of Life Survey 2025* [online]. 2025 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://monocle.com/affairs/urbanism/quality-of-life-survey-2025/>
- [26] MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-75-3.
- [27] MURGAŠ, František. *Kvalita života a jej priestorová diferenciácia v okresoch Slovenska* [online]. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2009 [cit. 2025-06-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/290084475_Kvalita_zivota_a_jej_priestorova_diferenciacia_v_okresoch_Slovenska
- [28] NOVÁČEK, Pavel a Peter MEDERLY. *How to Measure Progress Towards Quality and Sustainability of Life* [online]. 2015 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/273772534_How_to_Measure_Progress_Towards_Quality_and_Sustainability_of_Life
- [29] OECD – ORGANIZATION FOR ECONOMIC COOPERATION AND DEVELOPMENT. *How's Life? 2013: Measuring Well-Being*. Paris: OECD, 2013. ISBN 978-92-64-20074-6.
- [30] OLÁH, J., Z. HAJDUOVÁ, R. LACKO a P. ANDREJOVSKÝ. *Quality of Life Regional Differences: Case of Self-Governing Regions of Slovakia*. *Sustainability* [online]. 2020 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/su12072924>
- [31] PACIONE, Michael. *Urban environmental quality and human wellbeing – a social geographical perspective*. *Landscape and Urban Planning* [online]. 2003 [cit. 2025-06-09]. ISSN 0169-2046. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00234-7](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00234-7)

- [32] PATIL, Gopal R. a Gajanand SHARMA. Urban Quality of Life: An assessment and ranking for Indian cities. *Transport Policy* [online]. 2022 [cit. 2025-06-26]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.tranpol.2020.11.009>
- [33] PATIÑO, Jorge E., Lina MARTÍNEZ, Isabella VALENCIA a Juan C. DUQUE. Happiness, life satisfaction, and the greenness of urban surroundings. *Landscape and Urban Planning* [online]. 2023 [cit. 2025-06-09]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2023.104811>
- [34] PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-657-0.
- [35] POTŮČEK, Martin et al. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha: UK FSV CESES; Gutenberg, 2002. ISBN 80-86349-06-3.
- [36] PROCTOR, Carmel L. Subjective well-being. In: MICHALOS, Alex C., ed. *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research* [online]. Dordrecht: Springer, 2014 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/263919613_Subjective_well-being
- [37] PROSPERITY INSTITUTE. *Legatum Prosperity Index* [online]. London: Prosperity Institute, 2025 [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.prosperity.com/>
- [38] ROSS, C. E. a M. VAN WILLIGEN. Education and the subjective quality of life. *Journal of Health and Social Behavior* [online]. 1997 [cit. 2025-06-12]. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9343965/>
- [39] RUSKO, Miroslav, ed. *Globálne existenciálne riziká '2012 (GER 2012)*. Žilina: Strix, 2012. ISBN 978-80-89281-86-2.
- [40] SCHOLLEOVÁ, Hana. *Investiční controlling*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 9788024729527.
- [41] SHAH, Smit. Determinants of Human Development Index: A Cross-Country Empirical Analysis [online]. 2016 [cit. 2024-11-29]. MPRA Paper No. 73759. Dostupné z: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/73759/>
- [42] SIEMENS. *European Green City Index* [online]. 2009 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://assets.new.siemens.com/siemens/assets/api/uuid:fddc99e7-5907-49aa-92c4-610c0801659e/european-green-city-index.pdf>
- [43] STATUTÁRNÍ MĚSTO PARDUBICE. *O městě* [online]. ©2024 [cit. 2025-06-19]. Dostupné z: <https://pardubice.eu/o-pardubicich>

- [44] TALBERTH, John, Clifford COBB a Noah SLATTERY. *The Genuine Progress Indicator 2006: A Tool for Sustainable Development* [online]. Oakland: Redefining Progress, 2007 [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/252265237_The_Genuine_Progress_Indicator_2006
- [45] THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. *Global Liveability Index 2024* [online]. 2024 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://www.eiu.com/n/campaigns/global-liveability-index-2024/>
- [46] THINLEY, Lyonpo Jigmi Y. Re-thinking Development: Measuring Gross National Happiness [online]. Bhutan: Centre for Bhutan Studies, 2007 [cit. 2025-02-28]. Dostupné z: <https://www.uwosh.edu/sirt/wp-content/uploads/sites/86/2020/04/4.Re-thinkingdev.pdf>
- [47] UNDP – UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Human Development Report 2023/2024: Breaking the Gridlock* [online]. New York: UNDP, 2024 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/>
- [48] VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7.
- [49] VEENHOVEN, Ruut. The Four Qualities of Life: Ordering Concepts and Measures of the Good Life. *Journal of Happiness Studies* [online]. 2000 [cit. 2025-05-10]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1023/A:1010072010360>
- [50] VISIT LIBEREC. *Visit Liberec* [online]. 2024 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://www.visitliberec.eu/>
- [51] WANG, Meng-Yun, Hsing-Chou SUNG a Jie-Yi LIU. Population Aging and Its Impact on Human Wellbeing in China. *Frontiers in Public Health* [online]. 2022 [cit. 2025-07-08]. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.883566>
- [52] WEŹZIAK-BIAŁOWOLSKA, Dorota. Quality of life in cities – Empirical evidence in comparative European perspective. *Cities* [online]. 2016 [cit. 2025-06-09]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275116301330>
- [53] WORLD HEALTH ORGANIZATION. *WHOQOL: Measuring Quality of Life* [online]. Geneva: WHO, 1997 [cit. 2025-10-17]. Dostupné z: <https://iris.who.int/handle/10665/63482>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Vstupní data a výpočty kompozitního indexu (Z-skóre) – nejnovější dostupné údaje

Příloha B: Vstupní data a výpočty kompozitního indexu (Z-skóre) – rok 2018 (resp. nejbližší dostupný rok)

Příloha A: Vstupní data a výpočty kompozitního indexu (Z-skóre) – nejnovější dostupné údaje

Indikátor	Průměr	Směrodatná odchylka	Pardubice	Liberec	Hradec Králové
Míra nezaměstnanosti (%)	3,59	0,45	3,60	4,04	3,14
Z-skóre	-	-	0,01	0,99	-1,01
Inverzní hodnota	-	-	0,98	0,00	1,99
Počet dokončených bytů	234	37,23	276	219	206
Z-skóre	-	-	1,14	-0,39	-0,74
Index stáří	145	16,18	140,6	131,7	163,1
Z-skóre	-	-	-0,28	-0,83	1,11
Inverzní hodnota	-	-	1,39	1,94	0,00
Podnikatelé – fyzické osoby	25 821	1 897,10	23 730	26 301	27 432
Z-skóre	-	-	-1,10	0,25	0,85
Počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel	3,07	0,53	3,23	2,48	3,51
Z-skóre	-	-	0,29	-1,11	0,82
Počet rozvodů na 100 sňatků	45,71	7,99	37,77	53,74	45,63
Z-skóre	-	-	-0,99	1,01	-0,01
Inverzní hodnota	-	-	2,00	0,00	1,02
Trestné činy	18 971	13 547,59	10 507	34 596	11 809
Z-skóre	-	-	-0,62	1,15	-0,53
Inverzní hodnota	-	-	1,77	0,00	1,68
Veřejné občanské vybavení v obcích	219	86,09	214	135	307
Z-skóre	-	-	-0,05	-0,97	1,03
Obyvatelé s VŠ vzděláním	17 117	1 466,79	15 755	16 927	18 670
Z-skóre	-	-	-0,93	-0,13	1,06
Volební účast v krajských volbách (%)	34	1,37	32,91	34,71	35,59
Z-skóre	-	-	-1,09	0,22	0,87
Podíl zeleně (ha)	209	35,94	241,27	216,33	170,41
Z-skóre	-	-	0,89	0,19	-1,08
Emise CO (t/rok)	35 571	6 919,19	36 516,5	41 968,5	28 227,4
Z-skóre	-	-	0,14	0,92	-1,06
Inverzní hodnota	-	-	0,78	0,00	1,98
Emise PM10 (t/rok)	3 032	1 123,18	2 895,8	4 217,3	1 983,4
Z-skóre	-	-	-0,12	1,06	-0,93
Inverzní hodnota	-	-	1,18	0,00	1,99

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, ČHMÚ a ÚZIS

Příloha B: Vstupní data a výpočty kompozitního indexu (Z-skóre) – rok 2018 (resp. nejbližší dostupný rok)

Indikátor	Průměr	Směrodatná odchylka	Pardubice	Liberec	Hradec Králové
Míra nezaměstnanosti (%)	3	0,72	2,09	3,42	2,27
Z-skóre	-	-	-0,70	1,15	-0,45
Inverzní hodnota	-	-	1,85	0,00	1,60
Počet dokončených bytů	342	31,01	355	307	365
Z-skóre	-	-	0,41	-1,14	0,73
Index stáří	139	18,35	139,8	120,9	157,6
Z-skóre	-	-	0,02	-1,01	0,99
Inverzní hodnota	-	-	0,97	2,00	0,00
Podnikatelé – fyzické osoby	29 530	3 870,36	25 444	33 141	30 004
Z-skóre	-	-	-1,06	0,93	0,12
Počet praktických lékařů na 1 000 obyvatel	3,06	0,44	3,10	2,61	3,48
Z-skóre	-	-	0,08	-1,04	0,96
Počet rozvodů na 100 sňatků	48,12	2,93	50,12	44,76	49,48
Z-skóre	-	-	0,68	-1,15	0,46
Inverzní hodnota	-	-	0,00	1,83	0,22
Trestné činy	12 908	2 723,76	10 050	15 474	13 200
Z-skóre	-	-	-1,05	0,94	0,11
Inverzní hodnota	-	-	1,99	0,00	0,83
Veřejné občanské vybavení v obcích	212	81,06	201	137	298
Z-skóre	-	-	-0,14	-0,93	1,06
Obyvatelé s VŠ vzděláním	13 421	1 405,15	12 186	13 128	14 950
Z-skóre	-	-	-0,88	-0,21	1,09
Volební účast v krajských volbách (%)	44	1,73	41,96	43,43	45,40
Z-skóre	-	-	-0,95	-0,10	1,04
Podíl zeleně (ha)	208	35,13	240,6	212,7	170,8
Z-skóre	-	-	0,93	0,13	-1,06
Emise CO (t/rok)	30 386	6 088,75	32 588,6	23 502,7	35 067,3
Z-skóre	-	-	0,36	-1,13	0,77
Inverzní hodnota	-	-	0,41	1,90	0,00
Emise PM10 (t/rok)	2 146	495,50	2 400,0	1 574,9	2 462,8
Z-skóre	-	-	0,51	-1,15	0,64
Inverzní hodnota	-	-	0,13	1,79	0,00

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, ČHMÚ a ÚZIS